

ДОДАТКИ

Анкети для батьків

Шановні батьки!

Будь ласка, заповніть цю анкету. Ваші відповіді допоможуть нам підібрати необхідний матеріал для бесід та консультацій з Вами стосовно формування образотворчої компетентності Ваших дітей.

1. Як ви вважаєте, який розвиток найважливіший для Вашої дитини?

---

2. Чи необхідно, на Вашу думку, формувати образотворчу компетентність у дітей?

---

3. Чи влаштовуєте Ви спільні прогулянки з Вашою дитиною?

---

4. Як часто Ви це робите?

---

5. На що ви звертаєте Вашу увагу під час прогулянок?

---

6. Чи задає запитання Ваша дитина під час прогулянок?

---

7. Чи слухаєте Ви разом з дитиною класичну музику?

---

8. Якого змісту ці питання?

---

9. Ви б хотіли отримати консультацію стосовно формування образотворчої компетентності дітей?

Щиро вдячні Вам за відповіді!

Лекція «Формування образотворчої компетентності у дітей як психолого-педагогічна проблема»

1. Зміст понять «компетенція» та «компетентність»
2. Образотворча компетентність у дітей

У «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» одним із завдань визначено формування соціально зрілої творчої особистості. Творча особистість – це людина, яка має високий рівень знань і вміє відкинути звичайне, шаблонне мислення, у якої є постійна потреба до творчості. Тому формування художньо-творчої компетентності є одним із провідних напрямів у сучасній педагогічній науці.

Розвиток творчої особистості та її талантів, розглядається як важливий складник «усебічного розвитку людини», що знаходить своє підтвердження в освітніх документах нашої держави: Закон України «Про Освіту», Закон України «Про вищу освіту». Одним із його складників є цілеспрямоване формування художньо-творчої компетентності студентів у процесі їхньої професійної підготовки на основі використання прогресивних педагогічних технологій. Для цього необхідна реалізація компетентнісного підходу.

2. Зміст понять «компетенція» та «компетентність» у галузі освіти.
Вирішальною умовою та показником успішності людини в житті загалом і у професійній діяльності зокрема стає компетентність особистості. Знання і досвід у певній сфері забезпечують оволодіння інтелектуальним і фізичним інструментарієм певної діяльності.

Поняття компетентності в психолого-педагогічній літературі визначено неоднозначно. Про це свідчать різні погляди науковців-педагогів щодо його сутності. Питаннями структури і сутності понять термінів «компетенція» і «компетентність» у галузі освіти займались Н. М. Бібік, Н. В. Кузьміна, П. П. Борисов, С. Є. Шишов, Дж. Равен, В. В. Краєвський, А. В. Хуторський та ін. Так, Н. Бібік дає таке визначення «компетентності» – це інтегрований результат

освіти, який передбачає зміщення акцентів із накопичення потрібних знань, умінь і навичок для формування та розвитку здатності діяти та застосовувати досвід у проблемних ситуаціях .

Експерти міжнародної комісії Ради Європи розглядають поняття «компетентності» «як загальні або ключові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, навчальні вміння або навички, ключові уявлення, опорні знання» .

Науковець в галузі педагогіки Л. Масол розмежовує поняття «компетенції» і «компетентність». До «компетенцій» відносяться обізнаність із чим-небудь, тобто відповідність, узгодженість, знання і досвід у певній сфері. «Компетентністю» називають здатність ґрунтуватися на знаннях, цінностях, нахилах, яка дозволяє встановлювати зв'язок між знаннями і ситуацією, проявляти знання в дії .

Відомий педагог А. Хуторський розуміє під компетенцією «сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів і є необхідними для того, щоб якісно продуктивно діяти»; а компетентність розглядає як «володіння людиною відповідною компетенцією, що включає особистісне ставлення до неї і предмета діяльності» .

Для порівняння визначень понять «компетенція» і «компетентність» різними дослідниками, їх тлумачення наведені в таблиці 1 і 2.

На думку доктора професора Ю. Б. Рубіна: «В цілому, всі думки про вживання «компетенції» і «компетентності» в педагогіці, можна умовно поділити на три групи.

1. Ці терміни – данина моді, і можна обійтися без них, оскільки є класичні прототипи – рівень підготовки випускника і учбові уміння. Але пережитки нашої практичної діяльності призвели до спрощення цих понять і вони набули недостатньо глибокої суті. Звідси і виникла необхідність нового опису якості освіти.

2. «Компетенція» і «компетентність» вже широко використовуються в інших видах життєдіяльності людини і визначають високу

Випуск 176. Том 188 75

якість його професійної діяльності. Ця ж суть даним поняттям надає і педагогіка для опису якості підготовки своїх клієнтів.

3. Для перспективи розвитку змісту освіти знадобилися похідні від термінів що використовуються у множині. Але при невдалому перекладі з англійської, такі похідні вже давно з'являлися. Можливо, компетенції і компетентності в подальшому опишуть складну структуру діяльності навчаючих і додадуть інноваційний характер і резерв в розвитку самого змісту освіти» .

2. Художньо-творча компетентність у дітей дошкільного віку.

Актуалізація творчого потенціалу зростаючої особистості, формування її культури, зокрема й художньо-естетичної, є одним із важливих завдань освіти дітей дошкільного віку на сучасному етапі. За висновками В.Давидова, О.Запорожця, О.Леонтєєва, В.Мухіної, закладання фундаменту особистості, її культури, формування первинної системи моральних цінностей відбувається в період дошкільного дитинства. Державним стандартом дошкільної освіти одним із ґрунтовних завдань визначено формування особистісної культури дитини на основі відкриття їй світу культури, залучення до нього і його творчого освоєння.

Базовий компонент Дошкільної освіти спрямовує зусилля батьків, педагогів, психологів на розвиток творчого потенціалу дитини, що має свої особливості в дошкільному дитинстві, на своєчасне підтримання досягнень індивідуальної своєрідності неповторного життєвого шляху дитини, забезпечення психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в дошкільні роки. Одна з обов'язкових освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти «Дитина у світі культури» засвідчує, що належний і оптимальний рівень соціально-особистісного розвитку дитини може бути забезпечений за допомогою формування в неї чуття краси в її різних проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвитку творчих здібностей, формування, з-поміж інших, художньо-продуктивних навичок. Результатом оволодіння дитиною різними видами предметної й художньої діяльності є сформоване емоційно-ціннісне ставлення до процесу і продуктів творчої діяльності, позитивна мотивація досягнень; здатність орієнтуватися в

розмаїтті властивостей предметів, розуміти різні способи створення художніх образів, виявляти інтерес до об'єктів, явищ і форм художньо-продуктивної діяльності, а також оволодіння навичками практичної діяльності, культури споживання.

Сприятливий розвиток дитячої творчості залежить від правильного керування дорослими. Велике значення в організації образотворчої діяльності дітей має вміння вихователя пов'язати особливості створення художнього образу в мистецтві з власне художньою діяльністю дітей; адаптувати виразні засоби мистецтва живопису, графіки в такий вид образотворчої діяльності, як малювання, виразні засоби скульптури – у ліплення; вчити дітей створювати декоративні роботи за мотивами народного декоративно-ужиткового мистецтва, використовувати елементи конструкторських рішень архітектури в конструктивній творчості дітей.

Найважливішою умовою розкриття творчої активності дітей є створення загальної атмосфери доброзичливості, свободи, можливості досягти успіху кожній дитині. Таке завдання потребує особливої уваги. Під час виконання дітьми завдань їм необхідно надавати допомогу, намагатися організувати спілкування таким чином, щоб кожна дитина могла відкрито радіти результатам як власної, так і спільної творчості.

Зважаючи на це, образотворча діяльність має важливе значення для всебічного розвитку особистості. У процесі створення зображення в дитини формуються спостережливість, естетичне сприйняття, художній смак, творчі здібності. Образотворча діяльність надає можливість дитині доступними засобами висловити емоційний стан, її ставлення до навколишнього світу, уміння самостійно створювати прекрасне, а також бачити його у творах мистецтва.

Зображувальна діяльність тісно пов'язана з сенсорним вихованням. Безпосереднє чуттєве знайомство із предметами та явищами, із їх властивостями та якостями складають лінію сенсорного виховання. Щоб намалювати, зліпити будь-який предмет, потрібно попередньо добре з ним ознайомитися. Формування уявлень про предмети потребує засвоєння знань про

їх властивості та якості, форму, колір, величину, положення у просторі.

Діти знаходять ці якості, порівнюють предмети, знаходять схожість та відмінність, тобто виконують розумові дії. Таким чином, зображувальна діяльність сприяє сенсорному вихованню, розвитку наочно-образного мислення.

На заняттях із зображувальної діяльності розвивається мовлення дітей: засвоєння назв форм, кольорів та їх відтінків, просторових позначень сприяє збагаченню словника; висловлювання у процесі спостережень за предметами та явищами, в обстеженні предметів, а також під час розглядання ілюстрацій, репродукцій картин художників позитивно впливають на розширення словникового запасу та формування мовлення. Використання образних порівнянь, віршів для естетичної характеристики предметів сприяє розвитку виразного мовлення.

У ході проведення занять створюються сприятливі умови для формування таких якостей, як ініціативність, допитливість, розумова активність та самостійність, цікавість.

Зображувальна діяльність є також ефективним засобом естетичного виховання. Знайомство із творами образотворчого мистецтва має велике значення для естетичного виховання дітей і для розвитку їх зображувальних здібностей. Яскравість, виразність образів у картинах, скульптурі, архітектурі, творах прикладного мистецтва допомагають дітям глибше та повніше сприймати явища життя та знаходити образні вираження своїх вражень у малюнках, ліпленні, аплікації. У такий спосіб поступово в дітей розвивається художній смак.

Зважаючи на суспільний характер образотворчого мистецтва, у процесі занять із зображувальної діяльності в дітей формуються морально-вольові якості: потреба та вміння доводити розпочату справу до кінця, зосереджено й цілеспрямовано займатися, допомагати товаришеві, долати труднощі тощо. Заняття сприяють вихованню в дітей доброти, справедливості; формування працелюбності пов'язане з розвитком таких вольових якостей особистості, як наполегливість, витримка; виховується вміння працювати, досягати бажаного

результату. Отже, твори образотворчого мистецтва формують інтелектуальну, емоційно-почуттєву та вольову сфери, моральне здоров'я.

Оволодіння техніками малювання, процес художнього зображення є школою підготовки руки дитини до письма, пізнання навколишнього середовища, формування основ математики, розвитку психічних процесів, є лікувальною терапією психіки дитини, підґрунтям для діагностування інтелекту і психічного здоров'я дитини, розвитку мовлення.

Тож малювання для дитини дошкільного віку – школа інтелектуального розвитку, природна і приємна діяльність. На заняттях із ліплення емоційні переживання викликає скульптура, хоча вона переважно позбавлена барвистості, зате більше діє формою, лінією, фактурою. Скульптура має велике значення для виховання й навчання дітей дошкільного віку. Вона сприяє розвитку зорового сприйняття, пам'яті, образного мислення. Скульптура, як і інші види зображувальної діяльності, формує естетичний смак, розвиває почуття прекрасного.

Скульптура надає тривимірне зображення предмета. Правильне співвідношення частин, відмінність головного від другорядного – тіла від приставних частин – усе це ясно передається в зображенні предмета за допомогою ліплення. Частіше за все предметом скульптурного зображення виявляється людина, рідше – тварини, неживі предмети.

Успішне протікання зображувальної діяльності та формування інтересу до неї передбачає створення відповідних умов, а саме: забезпечити заняття різноманітними художніми матеріалами для зображувальної діяльності; дібрати наочний матеріал (твори образотворчого мистецтва, ілюстрації із книг та ін.); обладнати осередок для самостійної зображувальної діяльності. Оптимально впливає на розвиток дітей використання музичних творів у педагогічному процесі. Саме тому на заняттях повинна використовуватися музика, що створює атмосферу емоційної чутливості, гармонійності, сприяє розвитку творчості.

Серед предметів естетичного циклу музика найбільше стимулює до творчої діяльності, сприяє формуванню пізнавальних та емоційно-мотиваційних функцій, розвитку творчого мислення, здібностей,

комунікативності, а також позитивних якостей характеру: самостійності, працьовитості, наполегливості в досягненні мети. Музика є мовою серця, найніжніших почуттів, світу емоцій людини. Вона дає людині поштовх для внутрішнього переживання й уяви. Це внутрішнє відчуття й переживання викликає бажання передавати музику в дії, міміці, жестах, рухах, співі, грі, створювати нові художні образи.

Отже, творчість – важлива складова системи виховання, у ній узагальнено весь життєвий досвід дитини – чуттєвий, ціннісний, моральний, естетичний, пізнавальний, трудовий. Вона лежить в основі успішного засвоєння нових знань, набуття вмінь і навичок.

Саме тому так важливо сформувати у дітей основи творчості.

Зробивши аналіз до визначення понять «компетенція» та «компетентність», я дійшла таких висновків. У різних дослідників своє бачення на формулювання цих понять. Деякі вважають ці поняття тотожними і синонімічними, інші їх розрізняють і вважають їх різними за своєю сутністю.

Сутність визначення компетенції у тлумаченні різними дослідниками розкривається через поняття «знання», «уміння», «навички», «отриманий досвід» і здібності, які надбано і розвинуто завдяки навчанню. Також «компетенція» ототожнюється з колом питань, в яких людина добре обізнана. Компетентність, на нашу думку, є результатом набуття компетенцій.

Компетентність має складовий елемент готовності до виконання поставленої задачі, а також включає в своє поняття елементи особистісних характеристик людини (мобільності, ініціативності тощо). На мою думку слід розрізняти поняття «компетенція» і «компетентність», оскільки компетентність, на відміну від компетенції (що містить в собі ключові поняття «знання», «уміння» та «навички» та ін.), які передбачають дію людини за стандартною ситуацією, має в собі елемент готовності до ситуації через особистісну характеристику людини, через перехід від якості знання до якості діяльності, яка може бути нестандартною. І тому за своєю суттю поняття «компетентність» є значно ширшим від поняття «компетенція».

Наприкінці зазначу, що через неточність перекладів іноземних видань, які

займаються питаннями компетенції і компетентності, через відсутність єдності думок з приводу понятійного апарату в інших країнах до тлумачення цих термінів, виникають розбіжності у визначенні цих термінів вітчизняними дослідниками.

**Психологічний квест для педагогів та батьків на тему
«У співпраці – наша сила»**

Мета квесту: розвивати партнерські стосунки між членами групи, навички самоорганізації на спільну діяльність.

Завдання квесту:

- створення позитивного клімату в навчальному закладі, розширення та насичення емоційного життя;
- формування сприятливого психологічного клімату;
- знаходження подібностей в учасників групи для поліпшення взаємодії між ними;
- розвиток вміння працювати в команді;
- згуртування групи, усвідомлення кожним учасником своєї ролі у групі;
- підвищити комунікативні навички учасників.

Необхідні матеріали: стаканчики паперові, тканина, квадрат з фанери з мотузками, тенісний м'ячик, обруч, м'яч, лабіринт, мотузки.

Місце проведення: приміщення закладу.

Учасники: батьки і педагоги.

Хід квесту.

(На початку всім при вході приклеюються емблеми за якими згодом будуть об'єднуватись в групи)

- Доброго дня шановні батьки та педагоги, сьогодні поки наші діти сплять ми попрацюємо дружньою командою батьків і педагогів. Будемо вчитися співпрацювати, це робити будемо в ігровій формі.

Сучасне життя спонукає нас до пошуку сучасних методів і форм у роботі як з дітьми так і з батьками. У нас з вами спільна мета - щоб виховання і навчання дітей мало позитивний результат. Досягти позитивних результатів у вихованні і навчанні дітей можна лише, налагодивши гарну співпрацю вихователів і батьків.

Тому мені хочеться, щоб після сьогоднішнього квесту всі відчули теплоту, згуртованість, співпрацю і звичайно цікавість.

Ви вже знайомі з таким видом роботи як квест. Єдине, що можемо сказати сьогоднішній квест іншими словами можна назвати ще **тімбілдінг**, що в перекладі означає побудова команди.

Зараз прошу всіх перейти в спортивний зал, де ми розпочнемо квест.

Всі візьміться за руки і утворіть велике коло.

Історія.

Давним давно в країні сипучого піску, де проживало багато різних жителів піщинок, сталося лихо – повіяв злий вітер і піщинки, які завжди трималися один одного і жили дружно в купі, розлетілися в різні боки. І ніяк не можуть повернутися в свою дружню родину. Вони жили всі разом, а тепер кожен сам по собі блукає і не може знайти один одного. Наше завдання - допомогти піщинкам об'єднатися в одну дружню родину.

Вправа «Обруч по колу»

Щоб потрапити до країни сипучого піску потрібно кожному пройти через чарівний обруч.

Всі стають у коло, беруться за руки і не відриваючи рук передаємо обруч по колу під веселу музику. При цьому один одному допомагають.

- Думаю всі відчули дух команди. Зараз поділимося на команди за тією емблемою, яку ви отримали на початку квесту.

Для початку подорожі вам потрібно знайти карту. За якою ви прямуєте на відповідну локацію, де на вас чекає завдання. Виконавши яке, ви отримаєте шматочок від картинки. Зібравши всі шматочки ви повертаєтеся до спортзалу і кожна команда викладає зібрані шматочки у картину, яку коли всі команди зберуться ви представляєте і на зворотній стороні читаєте вислів.

Кожна команда шукає пластикову пляшку в залі, за своєю емблемою, яка розміщена на пляшці.

Як тільки дістаєте карту вирушаєте в подорож.

Завдання 1. Гра «Піраміда зі стаканчиків»

Інтрига (ігрова метафора), яка розповідається перед інструкцією гри:

"Всі ми чудово пам'ятаємо міф про Вавілонську вежу. Величезну кількість людей було зібрано для будівництва. Безліч засобів і матеріалів було використано для її зведення. Процес споруди йшов. Але башта так і не була збудована тому, що люди які її будували в одну мить стали розмовляти на різних мовах і не могли домовитися між собою.

Ваше завдання домовитися між собою і скласти із 10 паперових стаканчиків піраміду, не беручи руками стаканчик. Використовувати резинку і мотузки.

З гумової стрічки потрібно зробити кільце. До кільця на рівній відстані прив'яжіть цупкі нитки, їх кількість дорівнює кількості учасників у команді.

Учасники мають розтягнути кільце так, аби вдалося одягнути його на перевернутий паперовий стаканчик. Далі потрібно послабити натяг і зуміти перенести усі ємності, які є «будівельним» матеріалом піраміди.

Завдання 2. «Лабіринт»

Прокотити тенісну кульку через лабіринт тричі і потім пронести пляшку води по колу тричі, щоб не впала. Якщо падає, повертаємося назад на старт.

Завдання 3. «Влучити в ціль»

Історія «Усі, хтось, кожен, ніхто»

Це розповідь про чотирьох осіб, які називалися **УСІ**, **ХТОСЬ**, **КОЖНИЙ** і **НІХТО**.

Треба було виконати **Якесь** дуже важливе завдання і **Усі** були впевнені, що саме **Хтось** це зробить.

Кожний міг це зробити, але **Ніхто** не зробив.

Хтось розгнівався, тому що це було завдання **Кожного**.

Усі вважали, що саме **Кожен** може виконати це, та **Ніхто** не зрозумів, що саме **Усі** цього не зроблять.

Закінчилося тим, що саме **Усі** обвинувачували лише **Когось**, бо **Ніхто** не виконав того, що **Кожний** міг зробити САМ.

Отже, щоб таких історій не складали про нас, ми будемо виконувати завдання всі разом.

Всі разом члени команд повинні підкинути за допомогою тканини м'яч, щоб він тричі потрапив у ціль. За виконане завдання команда отримує шматочок від картинки.

Завдання 5. «Малюємо разом»

Учасники стають в колону один за одним. Останньому в колоні ведучий показує малюнок, який він повинен без слів намалювати на спині пальцем якомога точніше у наступного учасника, і так далі поки не дійде до першого в колоні. Перший малює цей малюнок на мольберті.

Гра «Павучок»

До маркера прив'язуються мотузки, залежно від кількості учасників. Кожен учасник натягує свою мотузку. В центрі стіл з прикріпленим папером. Треба намалювати відгадку до загадки. Легко опускаєте маркер і керуєте ним. Треба вчитись спокійно і грамотно домовлятися, хто і куди веде. Презентуєте роботу.

Підведення підсумків.

Зібрані шматочки картинки команди склеюють і читають вислів. Всі презентують свої малюнки і пояснюють, як вони пов'язані з сьогоденною темою.

Вправа «Притча»

До однієї оази прийшов молодий юнак, попив води і запитав у старого, який відпочивав біля джерела:

- Які люди тут живуть?

Старий в свою чергу запитав у юнака:

- А які люди живуть там, звідки ти прийшов?

- Купка егоїстів з поганими помислами – відповів молодий чоловік.

- Таких же знайдеш і тут – сказав старий.

В той же день інший юнак підійшов до джерела втамувати спрагу, він привітався і запитав:

- Які люди живуть в цьому місці?

Старий у відповідь задав те ж питання:

- А які живуть там, звідки ти прийшов?

- Прекрасні! Гостинні і дружелюбні. Мені боляче було розлучатися з ними.

- Таких же знайдеш і тут – сказав старий.

Один чоловік, який чув обидві розмови, спитав:

- Як ти міг дати два таких різних відповіді на одне і те ж питання?

На що старий відповів:

- Кожен із нас може бачити тільки те, що несе в своєму серці.

- Я хочу побажати, щоб кожен з вас ніс в свої домівки лише позитив.

У наших руках можливість створити в закладі таку атмосферу, в якій всі будуть почувати себе "як удома", атмосферу психологічного комфорту, атмосферу любові і прийняття.

Рефлексія за чашкою чаю.

Батьки поділилися своїми враженнями від проведеного квесту.

Під час квесту в захоплюючій ігровій формі батьки разом з педагогами приймали спільні рішення під час виконання запропонованих завдань, вчилися співпрацювати, розуміти один одного.

**Педагогічна нарада за участі батьків
з питань формування образотворчої компетентності
у дітей 6-го року життя**

Порядок денний педагогічної ради:

1. Виконання рішень попередньої педради.
2. Художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва
/лекторій/.
3. Інтеграція видів образотворчої діяльності дошкільників
/круглий стіл/.
4. Форми, методи та прийоми залучення дошкільників до художньо-естетичної діяльності з урахуванням вікових особливостей дітей
/педагогічний аукціон/.
5. Аналіз образотворчих знань, вмінь та навичок у дітей старшого дошкільного віку
/за результатами перевірки/.
6. Презентація зразків нетрадиційних форм роботи з образотворчої діяльності з дітьми дошкільного віку.

Лекторій на тему: «Художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва».

У житті суспільства в процесі постійного розвитку духовної культури незмінну роль відіграє мистецтво. Унікальні особливості цього виду духовно-практичної діяльності базуються на тому, що людина завдяки мистецтву не тільки набуває знань про світ, але й засвоює емоційно-ціннісні відношення до себе і оточуючих, відкриває для себе дійсність як світ, сповнений особистісними цінностями. Це відкриття «людяності» світу кожна окрема особистість робить завдяки тому, що в художньо-творчій діяльності створені для сприйняття та інтерпретації твори мистецтва, вона збагачується суспільно - історичним

досвідом, який переживає як власний. Людина залучається до загальнолюдських цінностей і вільно створює свій духовний світ за законами краси та гармонії. Таким чином, мистецтво розвиває в людині універсальну здатність до творчого удосконалення будь-якої діяльності. Тому головною метою естетичного виховання дітей ми вважаємо розвиток у них творчих здібностей та естетичного ставлення до навколишнього, основою якого є чуттєве сприйняття світу в різних його проявах, емоційне проникнення в стан явищ та предметів, співпереживання своєї причетності до нього.

Розбудова системи освіти в Україні передбачає оновлення її змісту, форм організації художньої діяльності дітей. Яскравою тенденцією цього процесу є зокрема зростання питомої ваги мистецтва у розвитку творчих здібностей і естетичного виховання юного покоління. Дисципліни гуманітарного циклу набули належного соціального та виховного процесу.

Виражена гуманізація освіти містить у собі широкі можливості вдосконалення процесу навчання, в тому числі - створення педагогічних умов розвитку здібностей у дітей. Не викликає сумніву той факт, що загальний процес цивілізації залежить від обдарованих людей. Обдарованість характеризується сукупністю індивідуальних рис, які допомагають людині досягти значних успіхів у певній діяльності. Основою для розквіту обдарованості є саме діяльність, в якій проявляються здібності. Розвиток особистості найбільш ефективний тоді, коли спостерігається гармонійне поєднання внутрішніх задатків, мотивів певної діяльності та зовнішнього середовища. Причинно-наслідкові стосунки між особистістю та навколишнім середовищем постійно впливають на формування людини. Тому дуже важливо вірити в його здібності, створювати сприятливу атмосферу для їх розквіту. Завдання педагогічного колективу - створити належні умови розвитку творчих здібностей дошкільників, а саме — визначити обсяг предметів естетичного циклу в загальній системі дошкільної освіти, здійснювати варіативність змісту та форм організації художньої діяльності дітей, організувати підготовку кваліфікованих кадрів, забезпечити профілактику втомлюваності дітей засобами мистецтва.

Сучасне дошкільне виховання ґрунтується на засадах народної педагогіки й національної культури, сучасних досягнень науки і надбань світового педагогічного досвіду та родинного виховання. Педагогічний процес у сучасному ДНЗ перебудовується і набирає особистісно-орієнтованого художньо-творчого спрямування. Переорієнтація виховного процесу на особистість дитини зумовлює необхідність дотримання певних дидактичних принципів: гуманізації системи естетичного виховання, національної спрямованості виховання, наочності і доступності творів мистецтва, співробітництва і співтворчості вихователя і дитини, диференціації навчання, оптимізації навчально-виховного процесу, розвиваючого характеру естетичного виховання, поєднання різних форм організації навчання, методів і засобів відповідно до завдань і змісту, єдності навчання і формування самостійної художньо-творчої діяльності дітей в організації естетичного виховання, зокрема здійснення його на національному ґрунті .

Принцип гуманізації - пошук нових підходів до гуманізації освіти через відродження духовності, яка є першоосновою розвитку як суспільства , так і особистості. Основна сутність принципу гуманізації передбачає становлення особистості в дусі загальнолюдських цінностей, забезпечення культурного розвитку. Такий підхід базується на змісті, вільному від політичних позицій та настроїв. Специфіка мистецтва допомагає дошкільникам безпосередньо захоплюватися живими витокami світової культури; пісні, народних промислів, класичної музики, живопису, графіки, скульптури тощо. Саме твори мистецтва звеличують людину як творця, утворюють духовний ланцюжок між поколіннями. Безумовно, висока емоційність, яка характерна для дітей дошкільного віку, впливає на формування естетичного світогляду і передбачає широке використання засобів мистецтва в педагогічному процесі.

Принцип національної спрямованості виховання передбачає використання в єдності загальнолюдського і національного надбання в естетичному виховному процесі дошкільнят, оскільки майбутнє суспільства прямо залежить від духовності кожної людини, її ідейних і соціальних орієнтирів. Важливо, щоб з дошкільного дитинства виховували інтерес до національної культури, втіленої у

народних традиціях, образотворчого мистецтва: живопис, графіка, скульптура; різноманітних жанрів народного декоративно - прикладного мистецтва: кераміка і художнє скло, декоративний розпис, килими, тканини, метал, шкіра, одяг, писанки; народного музичного фольклору: колискова пісня, заклички, гумористичні співаночки; народних обрядів та календарних звичаїв: весняні та літні хороводи, різдвяні вітання. щедрівки, колядки, великодні ігри з писанками. Це сприяє формуванню у малят естетичних смаків, громадянської, національної самосвідомості і національних почуттів - гордості за свій народ, любові до рідного краю.

Принцип наступності прогресивних елементів культури передбачає історичний підхід до надбань конкретного народу та всього суспільства; зв'язок естетичної спадщини із культурою сьогодення. Найкращі зразки народного та авторського мистецтва допоможуть виховати у дітей почуття національної гідності, збудять власні творчі сили. Знайомлячи дітей з українським фольклором або народно-прикладним мистецтвом, ми залучаємо їх до народної мудрості, до витоків духовності взагалі, знайомимо дітей з класичною музикою, живописом, сучасною культурою. Добір творів мистецтва повинен відповідати дидактичним принципам таким як доступність, свідомість, наочність, якісне засвоєння знань. В дошкільному віці немає потреби розкривати дітям сутність історичного підходу до подачі навчально-виховного матеріалу. Необхідно лише звертати їх увагу на приналежність мистецького твору до певного.

Принцип наочності і доступності в естетичному вихованні передбачає використання у навчально-виховному процесі доступних дитячому сприйманню творів мистецтва: репродукцій картин художників, предметів народного декоративно-прикладного мистецтва, різноманітних ілюстрацій, демонстрування діафільмів, музичних творів.

Тому, розробляючи систему занять, спрямовану на розвиток дитячої творчості, слід турбуватись про те, щоб діти розуміли засоби виразності, які використав художник, народний митець, композитор, поет, і, працюючи над композицією, треба чітко уявляти, що саме вони будуть зображувати. А щоб у дитини виникло бажання й самій творити, вона повинна розуміти, до яких

виражальних засобів звертається художник, композитор, народний майстер для втілення свого творчого задуму.

Вводити дітей у світ народного мистецтва слід поступово, будуючи освітньо-виховну роботу так, щоб вони набували вміння сприймати творчість народних митців: розуміли практичне використання й естетичну вартість виробів, усвідомлювали оздоблювальне призначення орнаментів. Естетичне виховання повинно мати розвиваючий характер, сприяти вихованню творчої особистості. Потяг до мистецтва є у кожної дитини, але в залежності від вроджених нахилів, рівень розвитку художніх здібностей може бути різний, навіть у дітей одного віку. Це залежить від виховання і від загального розвитку дитини.

Розвиток творчості нерозривно зв'язаний з вихованням спостережливості, умінням бачити особливості оточуючих предметів і явищ, порівнювати їх, виділяти характерне, але і з тим, як дошкільник володіє засобами зображення. Засвоєння дітьми в процесі навчання різних варіантів зображення, технічних прийомів буде сприяти їх творчому розвитку. Але не слід розуміти, що творчості можна навчити. Творчий процес складний і визначається індивідуальними особливостями дитини. Розвиток творчості в естетичному вихованні досягається формуванням у малят умінь і навичок образотворчої та музично-пісенної діяльності, варіативним підходом вихователя до вибору прийомів і форм організації.

Прагнучи спонукати дітей до творчості, педагоги повинні приділяти велику увагу використанню ігрових прийомів на заняттях. Вони досягають своєї мети лише в такому разі, якщо ігрові дії будуть зрозумілі дітям, відповідатимуть їхнім віковим особливостям і викликать інтерес до зображуваного.

Ігровими прийомами можуть бути: ігрові ситуації, які допоможуть розвинути у дітей пізнавально-творчу активність: пісні, загадки, вірші, казки, музичні твори, демонстрування епізодів тіньового, настільного, лялькового театрів зосереджують увагу, викликають позитивні емоції, інтерес до зображувального, піднесення естетичного задоволення, але не впливають на результат роботи: розповідь-малювання з елементами казки використовується на

початку заняття, спрямоване на формування у дітей уявлень про послідовність виконання завдання і необхідних для цього технічних умінь: пошукові ситуації пробуджують у малят інтерес до самостійного розв'язання творчих завдань: уявні ситуації допомагають фантазувати.

Співробітництво, співтворчість передбачає спільну організацію творчої діяльності вихователя і дитини. Це спонукає малюка перетворюватися в активного співучасника творчого процесу від планування композицій до одержання результату. Співтворчість вихователя і дитини сприяє засвоєнню дітьми образотворчих і музичних умінь та навичок, становленню позитивних естетичних смаків. Доцільно створити таку педагогічну ситуацію, яка передбачала б спільні зображувальні дії, ставила дитину перед необхідністю діяти разом з вихователем для досягнення спільної мети. Щоб удвох виконати завдання з малювання треба разом спланувати майбутню композицію. Цікавим і корисним є домальовування дитиною малюнка розпочатого вихователем або однолітком, а також домальовування вихователем його малюнка. Така співдія вихователя та дитини спонукає малят швидше опановувати досвід художньої діяльності.

Принцип диференційованого навчання передбачає розвиток нахилів, можливостей та здібностей дошкільнят. Диференціювання за здібностями триває протягом усього перебування в ДНЗ а за нахилами та інтересами коли вихователь обстежив, вивчив кожную особистість і зробив висновки про дітей. Комплектуючи творчі групи за нахилами та інтересами, треба враховувати не лише взаємну прихильність дітей, але й рівень умінь і знань з образотворчого мистецтва: знаходження дитиною засобів виразності для втілення художнього образу в малюнку, ліпленні, музичному творі, сценічній дії; індивідуальність дитячої творчості, самостійність виконання поставленого творчого завдання.

Принцип єдності навчання і формування самостійної художньо-творчої діяльності дітей передбачає тісний взаємозв'язок між процесом навчання, розвитком творчих здібностей у дітей, тому що творчість формується в процесі здобуття умінь навичок з образотворчого мистецтва, музики у взаємозв'язку з різними видами дитячої діяльності.

Для забезпечення самостійності у виконанні творчого завдання корисно пропонувати в одній роботі поєднувати різні матеріали: гуаш, пастель, акварель, фломастери і кольорові олівці або акварель і графітні олівці тощо.

Навчаємо малювати старших дошкільнят

Навколишня дійсність своєю красою, своєрідністю, неповторністю приваблює дитину і стає джерелом її творчих задумів у малюнках. Важливими засобами збагачення дитячого малювання у старшому дошкільному віці є ознайомлення дітей з мистецтвом живопису та його жанрами, етапами креативного процесу (пошук, реалізація задуму, створення художнього образу), спрямування малят на наслідування зразка творчої діяльності художника на всіх її етапах та формування емоційно-ціннісного ставлення до довкілля і творів мистецтва.

Розглядаючи з дітьми твори живопису, важливо підвести їх до висновку: чому цей вид образотворчого мистецтва називається живописом. А узагальнюючи дитячі відповіді, треба звернути увагу дошкільнят на те, що картини, виконані різними техніками, — аквареллю, олійними фарбами — є мальовничими, живописними. Художник, який працює в реалістичному напрямі, часто відтворює не тільки красу (явища, предмета, обличчя), а намагається щонайправдивіше передати всі нюанси складної природи.

Якщо картина написана справжнім майстром, вона завжди захоплює спостережливого глядача, впливає на його почуття, уяву, створює відповідний настрій.

Технологія щодо збагачення малювання старших дошкільнят запроваджується поетапно:

- живе активне споглядання світу природи, предметів, людей;
- розглядання та обговорення творів живопису, авторської манери художника;
- вправлення дітей у техніці малювання; експериментування з матеріалами та обладнанням, усвідомлення особливостей технік графічного та живописного малюнка; виконання дітьми творчих завдань.

Малювання у жані пейзажу

Діти, як справжні художники, здатні відтворити у своїх малюнках різні види пейзажу: архітектурний, міський, парковий, індустріальний, морський, сільський, гірський тощо. Але для цього необхідно постійно збагачувати їхнє уявлення про довкілля, вчити розуміти "мову" живопису, ознайомлювати з різноманітними техніками живописного малювання.

Успішність супроводу пейзажного малювання залежить від компетентності дорослого в цій царині, вдалого добору творів для розглядання та особливого довірливого, емоційного спілкування з дитиною.

Творчість як майстрів реалістичного пейзажу, так і імпресіоністів є чудовим матеріалом для організації мистецтвознавчих розповідей, бесід, художньо-дидактичних ігор зі старшими дошкільнятами. Розглядання репродукцій разом із педагогом допомагає дитині усвідомити значення кольору, композиції, динаміки у створенні виразного малюнка. При ознайомленні дітей з творами живопису бажано частіше використовувати художнє слово (прозу, поезію), музику. Здатність дитини до створення виразного пейзажного малюнка формується поетапно.

Етапи роботи щодо збагачення дитячого пейзажного малювання:

Перший етап "Вчимося бачити й розуміти краї природи".

Його метою є не тільки накопичення вражень від довкілля, а й психологічна установка на малювання: "Ти не можеш визначитися, що малювати? Поглянь навкруги! Скільки всього цікавого! Ось дерева. Вони різні, а мають дещо спільне. Що це, подумаймо разом. Ось квіти, птахи, тварини, комахи! А яке чарівне повітря! Неозоре небо — воно буває таким різним... А якою буває зоряна ніч! Усе в природі прекрасне й мінливе. Хвилина — й усе змінюється. Це сонечко робить кольори яскравими й мінливими. Краса в природі така вигадлива. Спостерігай, вивчай, споглядай, відчувай. Після цього хочеться малювати, щоб передати свою схвильованість, піднесений настрій, увічнити красу".

Другий етап - "Чого можна навчитися у художників".

Його мета — навчити дітей розглядати й розуміти пейзажний твір живопису, сприймати його як результат творчої діяльності художника.

Третій етап: "Вивчаємо секрети художників-пейзажистів".

Його мета — вправляти дітей у техніках пейзажного малюнка, удосконалювати зображальні навички та вміння.

Четвертий етап: "Втілюємо секрети художників-пейзажистів у своїх малюнках".

Його мета — активізувати творчі дії дитини при створенні виразного пейзажного малюнка.

Малювання в жанрі портрета

Під час такого малювання дорослий і дитина досліджують світ людей.

Інтерес дитини до світу людей, їхніх стосунків є рушійною силою і стимулом дитячої творчості в цьому виді малювання. Тому так важливо при ознайомленні з мистецтвом збагатити освітнє середовище творами портретного жанру, розробити форми та методи розвивального спілкування з дитиною. Для цього необхідно пригадати особливості портретного жанру, переглянути колекцію репродукцій, згадати функції мистецтва в соціумі.

Особливо важливо чітко окреслювати освітні завдання при організації дитячого малювання в жанрі портрета:

- збагачувати уявлення дітей про світ людей (стать, вік, заняття, стосунки) для формування творчих задумів;
- ознайомлювати з портретним жанром живопису як джерелом пошуку способів реалізації задуму та створення виразного малюнка;
- навчати прийомів створення виразного портрета; виховувати емоційно-ціннісне ставлення до світу людей та усвідомлення власної цінності у соціумі через малювання.

Емоційно-психологічний потенціал портрета, який міститься у колористичному (колір), композиційному (поза, жест, міміка), змістовому (доповнення, фон, одяг) рішенні образу людини, є доступним для сприймання, розуміння і творчого використання дошкільниками в процесі малювання.

В основу педагогічної технології щодо збагачення дитячого малювання в жанрі портрету покладено живе споглядання, спостереження світу людей, ознайомлення дітей із портретним жанром живопису, особою художника-портретиста, художньою практикою малювання людини.

На першому етапі — "Такий цікавий світ людей" — дорослий має викликати інтерес у дитини до вивчення світу людини.

Другий етап — "Світ людей у портретному живописі" — ставить за мету допомогти дитині усвідомити можливості створення виразного образу людини у малюнку. "Давай поглянемо, як художники малюють людей.

Третій етап — "Вчимося у художників-портретистів" — має за мету вправляння в техніці зображення портрета.

Четвертий етап — "Ми — художники-портретисти" головною метою має стати створення виразного образу людини. Особистісні якості, набуті дитиною впродовж ознайомлення зі світом людей у портретному живописі, а саме: інтерес, спостережливість, уважність, повага, толерантність, емпатія, розуміння анатомічної будови тіла, а також бажання малювати людей, створюють сприятливі умови для успішного малювання, яке дає дітям задоволення від усвідомлення своєї цінності в соціумі. Адже згодом можна зробити та подарувати портрети близьких, організувати експозицію власного малюнка.

Малювання в жанрі натюрморту

Цей вид малювання передбачає введення дитини у світ предметів, розвиток естетичного ставлення до предметів, які складають в сукупності культуру людства. Увага дитини, її інтереси та бажання зосереджуються на предметі.

Для реалізації основної мети необхідно визначити освітні завдання, а саме:

- збагачувати цілісне уявлення дітей про світ предметів як джерело творчих задумів;
- розвивати основи світосприймання (чуття форми, кольору, простору, часу);
- знайомити дітей з мистецтвом натюрморту, особою художника, його творчим процесом;
- навчати способів створення виразного образу;
- виховувати емоційно-ціннісне ставлення до предметного світу.

Вивчення законів натюрморту та зображення його дитиною містить можливості для розвитку естетичного світосприймання, розуміння законів краси та гармонії, започаткування образотворчої грамоти, осягання закономірностей просторових зв'язків предметів і розвитку предметного реалістичного малюнка.

Основними етапами навчання дітей малювати в жанрі натюрморту є живе споглядання, занурення у світ предметів, осягання таємного життя і функціонування предметного світу, ознайомлення з жанром натюрморту в живописі, особою художника, творчим процесом; художня практика складання й малювання натюрмортів.

Перший етап - "Такий цікавий світ предметів". Його мета — показати дітям різноманітний світ предметів

Другий етап — "Подорож у світ натюрморту". Його мета — ознайомити дітей з мистецтвом натюрморту, особою художника, творчим процесом

Третій етап — "Вчимося у художників". Його мета - оволодіння технікою малювання натюрморту, необхідними виражальними засобами.

Четвертий етап — "Предметний світ у малюнках", Його мета — навчити дітей перенесенню уявлень, вражень, знань, навичок та творчих умінь у малюнки для збагачення їх якісним зображенням предметів.

Діти від народження занурюються у світ природи, людей. Тому слід звернути увагу на те, що мистецтво живопису додає нашому життю особливої краси, розповідає про майстерність і талановитість людини, закликає кожного відчувати в собі художника.

Місія дорослого — допомогти малюкові в пізнаванні образотворчого мистецтва і тоді, наслідуючи художника, він буде сміливішим у малюванні та отримає насолоду від успіху.

Розвиток творчої особистості дитини через образотворче мистецтво

Привчаючи дітей жити і працювати за законами краси, треба змалечку привчати їх бачити красу оточуючого світу. Потреба в красі у дитини існує з перших днів життя. Починаючи освоювати елементарні рухи, малюк тягне руки до красивої іграшки і затихає, почувши звуки музики, дивлячись ілюстрації до своїх книжок, говорить: «Гарна!», і сам пробує малювати на аркуші олівцем тільки зрозумілу йому красу. Істину сприймає тільки чиста душа. Душа малюка.

Образотворче мистецтво - це введення дітей у світ мистецтва, емоційно пов'язані з своїм змістом і зі світом спостережень, переживань, роздумів. Дитина

повинна розуміти суть творів мистецтва, що краса – поняття людське. Тільки людина бачить красу, тільки дитина свідомо її створює.

Специфікою розвитку художньої творчості дітей є:

- система навчання дітей з 5-6 років;
- активізація мислення, фантазій та художньої уяви в ігрових проблемних ситуаціях кожного заняття;
- зростаюча роль композиції як умови, що створює можливість для виявлення творчих здібностей дітей.

Елементарна художня грамота активно сприяє і найкраще засвоюється дітьми на образних, ігрових та емоційних насичених формах.

Диференційований підхід до дітей на заняттях з художньої творчості може виявлятися за змістом та рівнем складності завдання для кожної дитини.

На початковому етапі важливо навчити вихованців активно сприймати навколишній світ. Діти мають набути навичок орієнтування у різноманітному світі просторових форм, навчитися порівнювати і вирізняти основні кольори і відтінки, пластичні особливості найпростіших форм. На заняттях по зображувальній діяльності діти мають навчитися працювати з різноманітним матеріалом, використовувати його, як художній, ознайомитися з елементами графіки, живопису.

Малювання – благородна діяльність для виховання почуттів. Тому, передусім, діти люблять малювати. Заняття з малювання може стати зустрічю дитини з твором мистецтва – казкою, загадковим для неї. Такі зустрічі дошкільнят допомагають помічати красу, радіти й дивуватись їй і висловлювати свої почуття.

Так, зустрічаючись з творами живопису, діти не просто розглядають картину, вони можуть захопитись нею. Вони здатні захопитись і світом, створеним митцем. І дорослий крок за кроком веде маленькі відкриті душі у цей світ. Вихователь пропонує глибоко вдихнути і відчути пахоці повітря, яким насичений весняний краєвид, одержати насолоду від терпкого аромату молоді землі і солодкого запаху квітучої вишні, простягти долоні до світла, що ллється з океану і відчути тепло сонячних променів.

Перші зустрічі складають цілий цикл занять. Діти дослухаються до аркушу паперу, влаштовують йому побачення з водою, пізнають таємниці гуаші, акварелі, гостюють у королівстві олівців.

Перше заняття – ознайомлення. Воно несе велике інформаційне й емоційне навантаження. Відбувається перша зустріч з темою. Вона має зацікавити, захопити. В кожній речі, навіть добре знайомій, побутовій, можна знайти таємницю.

Основна частина заняття відводиться саме для занурення в тему, і лише невелика частина – малювання, що має характер вправ з фарбами, пензлем або олівцем.

На другому і третьому заняттях діти здобувають певний досвід з теми і оволодівають прийомами і технікою малювання. Це вже навчальні заняття. Тут діти навчаються технічних навичок, щоб допомогти краще визначити себе в малюнку. Навчання носить м'який характер.

Основне заняття циклу – творче. Воно дає дошкільникам найбільшу насолоду, адже діти малюють за задумом у межах визначеної теми. Якщо перша зустріч здивувала і створила на них враження, дві наступні дали збагнути таємниці і відтворити їх на аркуші паперу, то заключна частина дала змогу осягнути всю тему і пропустити її крізь себе, виразити своє ставлення, свої почуття в малюнку.

Кожний цикл включено в систему занять у певній послідовності – так, щоб чергувалися різні види робіт.

Необхідною умовою є атмосфера на заняттях з малювання. Установлений академічний стиль має поступатись їй місцем, адже лише розкута дитина здатна глибоко відчувати і передати свої почуття.

Діти закінчують свої роботи неодноразово. Хто закінчив – вільний. Він досяг мети і тепер може спостерігати за дітьми, за діями товаришів, оцінювати їх результати. Вони не повинні залишити кімнату не розглянувши всі малюнки. Той, хто глибоко занурився у роботу, має право закінчити її. Від того, чи закінчують юний художник своє творіння, залежить його даліше ставлення до

роботи. Незакінчений малюнок, перерваний процес – небезпечні. Вони можуть спричинити байдуже ставлення до малювання.

У сучасних умовах першочергової значущості в процесі естетичного виховання особистості набувають візуальні види мистецтва, до яких належать і образотворче мистецтво, воно справляє на людину чи не найефективнішу дію на емоційно чутливу сферу, поглиблює знання, покращує візуальний і сенсорний досвід, формує загальну та естетичну культуру. Певною мірою впливаючи на внутрішній світ дитини, образотворче мистецтво залучає до людських емоцій, виховує здатність орієнтуватися в навколишньому житті, пробуджує схильність до прекрасного, стимулює розвиток образного мислення, асоціативної пам'яті, художньої уяви. Сьогодні основним завданням художньо – естетичного розвитку є розвиток особистості, цілісності, духовності та послідовне формування естетичної культури. Виховання активного ставлення до естетичних явищ дійсності та мистецтва; цілеспрямоване та систематизоване формування навичок естетичного формування навичок естетичного сприймання та оцінної діяльності; стимулювання та актуалізація творчого потенціалу і вдосконалення практичних знань, навичок та умінь в галузі мистецтва, розвиток прагнення до творчого потенціалу і вдосконалення практичних знань, навичок та умінь в галузі мистецтва, розвиток прагнення до творчої саморегуляції у різних видах художньої діяльності. Найбільш актуальним, результативним механізмом здійснення цих завдань виступає інтеграція (взаємопроникнення різних видів мистецтв на базі одного провідного освітнього компоненту), що робить можливим системне формування у свідомості дошкільної картини, цілісності та гармонії навколишнього світу.

НАПРИКЛАД:

Візуальне мистецтво

1. Образотворче мистецтво (пейзаж, опис, живопис...).

Графіка (книжкова, силуетна, плакатна, комп'ютерна).

Скульптура (кругла, рельєфна, декоративна, портретна).

Декоративно – ужиткове мистецтво (писанкарство, витинанки, кераміка, народна іграшка, розпис, малярство).

2. Архітектура (народна, житлова, промислова).
3. Дизайн (паперова пластика, конструювання, моделювання, макетування).
4. Художня фотографія (пейзаж, портрет...).
5. Народнознавство – як комплексне поєднання різних видів мистецтва у синкретних формах, народних традицій, обрядів, звичаїв та свят.

Все що є неправильне у підході вихователя до зображувальної діяльності, проявляється у наступному:

Перша причина

- а) малюку нав'язують конкретні штампи і стереотипи (трава зелена, небо синє);
- б) виробляються алгоритми зображувальної діяльності, наприклад: щоб правильно намалювати, потрібно повторити мій зразок;
- в) виключається можливість самовираження малюнка в кольорі, лінії (використання чистих кольорів без змішування фарб, чітке обведення контуру, як в мультиплікації).

Друга причина

Коли вихователь боїться дати дітям різні зображувальні матеріали (малювати тільки олівцями, ліпити тільки пластиліном).

Третя причина

Основна причина – невміння вихователя розвивати естетичне сприймання у дітей (тут важливий зв'язок батьків і педагогів).

Дошкільна освіта — первинна складова у системі безперервної освіти

Дошкільна освіта — первинна складова у системі безперервної освіти в Україні, правову основу якої складають державні нормативно-правові документи: Закон України „Про освіту”, Національна доктрина розвитку освіти, Закон України „Про дошкільну освіту”, Положення про дошкільний навчальний заклад, Базовий компонент дошкільної освіти. Зазначені документи чітко визначають, що в умовах оновлення суспільства, відродження національної культури орієнтація на творчий розвиток особистості є світоглядною засадою сучасного виховання та освіти. Вони орієнтують на підвищення ролі завдань розвитку творчого потенціалу дитини як засобу формування її духовного світу, національної свідомості, морально-етичних ідеалів. У своїй основі дошкільна

освіта має забезпечити своєрідність, унікальність, неповторність, залишитися самоцінною освітньою ланкою з притаманними їй специфікою, цілями й завданнями.

Головна мета дошкільної освіти: формування базису "особистісної культури дитини через відкриття її світу в його цілісності та різноманітності" (Базовий компонент дошкільної освіти в Україні).

Психологи розглядають творчість як вищий рівень логічного мислення, є поштовхом до діяльності. Визначення поняття творчої особистості у філософській педагогічній та психологічній літературі приділяється багато уваги (В.І. Андрєєв, Д.Б. Богоявленська, Р.М. Грановська, А.З.Зак, Н.В. Кичук, Н.В. Кузьміна, С.О. Сисоєва та ін.).

Більшість авторів погоджується з тим, що творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань має потяг до нового, оригінального. Для творчої особистості творча діяльність є життєвою потребою, а творчий стиль поведінки найбільш характерний. Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою вважають наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуальні психологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою успішного komponування. Творчі здібності пов'язані із створенням нового, оригінального продукту

Орієнтованість Базового компонента на кожну особистість допомагає уникнути опосередкованості в освіті, дійти до кожної окремої дитини, розкрити всі її можливості та задатки. Важливо усвідомити головне: дитина не об'єкт, а суб'єкт активної співпраці з дорослим.

Творчо спрямованій активності дошкільника притаманні: активність у мисленні та діях, ініціативність, наявність певних нахилів, здібностей, інтересів, творчої уяви; небайдуже ставлення до навколишньої дійсності, здатність помічати, переживати, творити нове, сумніватися й шукати шляхи рішень, отримувати задоволення від результату й самого процесу творення; достатній рівень життєвої компетентності.

У дослідженнях проблеми розвитку дитячої творчості представники гуманістичної педагогіки доводять її очевидну суспільно-педагогічну цінність,

яка полягає у формуванні унікальних креативних здібностей, що забезпечують дитині участь у найрізноманітніших видах діяльності. Творчість у дитинстві не самоціль, а засіб та умова всебічного гармонійного розвитку, виявлення свого розуміння навколишнього, свого ставлення до нього. Вона допомагає розкрити внутрішній світ, особливості сприймання, уявлень, інтересів, здібностей.

Доведено, що становлення творчої особистості, розвиток її творчих здібностей у дітей залежить від гармонійного поєднання природних задатків, вагомих для конкретної дитини мотивів діяльності та сприятливого розвивального середовища. Важливим чинником успіху є також виховання морально-вольових якостей, розвиток емоційної сфери та набуття дошкільниками певних знань, умінь і навичок, які необхідні для проявлення творчого потенціалу. Педагоги-дошкільники повинні пам'ятати, що саме знання, уміння й навички – основа розвитку творчої уяви, фантазії, втілення дитячої творчості.

У контексті особистісного виміру освіти, зокрема, дошкільної галузі, змінюється усталений стереотипний погляд на дитину лише як на об'єкт виховання, що потребує прямого керівництва, творчим процесом. Педагогічні працівники дошкільної освіти в умовах сьогодення розглядають дитину як суб'єкт творчого процесу і відповідно організують діяльність малюка на основі гуманістичного підходу у навчально-виховному процесі:

- світ "дітей" і світ "дорослих" розглядається як дві рівноправні складові частини людства;
- дорослий не над дитиною, а поряд, разом з дитиною;
- пріоритет діалогу дитини з дорослим, в якому забезпечується повноцінна участь дитини, до думки дитини відносяться як до думки дорослого;
- спільна участь дорослих і дітей в організації життєдіяльності забезпечує можливість здійснення принципу співучасті, співтворчості;
- орієнтація на кожну дитину як на індивідуальність, забезпечує виховання особистості;

- пріоритет родинного виховання над суспільним забезпечує активність батьків у навчально-виховному процесі, спонукає батьків до глибокого розуміння своєї дитини, виявлення творчих здібностей та забезпечити умови для їх розвитку;
- єдність національного і загальнолюдського, що передбачає створення для дитини національної картини світу; формування національної психології, гідності засобами національної культури; забезпечення етнізації особистості – природне входження дитини в духовний світ, традиційне життя рідного народу, нації як елемента загальнолюдської культури;
- розвиваючий характер навчання, орієнтований на якісні зміни в цілісній системі особистості дитини;
- оптимізація навчально-виховного процесу, що передбачає досягнення кожної дитини найвищого рівня розвитку, творчих здібностей, знань, умінь і навичок, психічних орієнтацій, способів дальності, можливих у даному віці.

Неприпустиме жорстке управління творчою діяльністю малюків, яке ґрунтується на авторитарності дорослого, постійному нав'язуванні регламентованих зразків, шаблонів та власного бачення.

Дитина дошкільного віку у процесі діяльності активно діє і відкриває щось нове для себе, пізнає довкілля, водночас спостереження та аналіз творчих проявів дитини виявляються багатющим матеріалом для вивчення відчуття духовного стану, внутрішнього світу, адже її творчість - це своєрідний рентген дитячої душі, її внутрішнього світу, психічного та фізичного стану. Це могутній ефективний засіб вивчення дитячої природи, субкультури і чинник впливу на її розвиток та виховання.

Пріоритетними напрямками роботи щодо розвитку творчих здібностей дошкільників є: оновлення змісту навчально-виховного процесу, що полягає у створенні належних умов забезпечення розвивального середовища, своєчасному виявленні природних задатків, нахилів і здібностей дитини; інтеграції родинного та суспільного дошкільного виховання, формуванні готовності вихователя до інноваційної діяльності.

Отже, навчально-виховний процес у дошкільних навчальних закладах має будуватися на принципах інтеграції родинного і суспільного дошкільного

виховання, на засадах національної культури та загальнолюдських цінностях, сучасних досягненнях психологічних і педагогічних культур, надбаннях світового досвіду.

Гарантією активного впливу на розвиток творчих здібностей у дітей вважається побудова освітнього проєкту з позиції особистісно-зорієнтованого підходу, створення умов для реалізації особистості дитини через задоволення базових потреб відповідно до соціокультурних норм, вибір змісту й освітніх технологій повинен здійснюватися з позиції урахування унікальності, індивідуальності кожної дитини.

Для забезпечення творчого розвитку дітей дошкільного віку педагог сам повинен бути підготовленим до цієї роботи, володіти новим педагогічним мисленням, будувати освітній процес відповідно до інтересів: виявити глибоку увагу, повагу, турботу, любов до кожної дитини, бачити в ній індивідуальність, забезпечувати умови для виховання дитини як особистості.

Враховуючи вище сказане, слід зазначити що перед науковими та педагогами-практиками постало завдання: віднайти технологію своєчасного виявлення в кожного вихованця інтересів, природних задатків, нахилів, здібностей; створити найбільш сприятливі умови для їхнього розвитку; визначити конкретні сфери можливого розвитку творчого дитячого потенціалу. Реалізувати поставлені цілі в сучасній освіті можна при модернізації усталеного арсеналу форм, методів, прийомів та засобів розвивально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками.

З метою вирішення зазначеної проблеми на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників дошкільної освіти області систематично проводиться курс лекцій, семінарських та практичних занять за такими напрямками:

- творчий підхід педагогів до організації навчально-виховного процесу у дошкільних навчальних закладах, підвищення кваліфікації та фахової майстерності їх з урахуванням сучасних тенденцій розвитку освіти, досягнень психолого-педагогічної практики щодо підготовки до життя творчих особистостей;

- сучасний підхід до організації та змісту дошкільної освіти, активізація навчально-виховного процесу у дошкільних навчальних закладах, спрямованого на саморозвиток та самовираження кожної дитини, на виявлення, розвиток їх творчих здібностей, формування життєвої компетентності малюків;
- організація психолого-педагогічної просвітницької роботи з батьками, пропаганда з родинно-сімейного виховання з розвитку творчих здібностей у дітей, вміння творчо працювати, знаходити оригінальні способи виходу з проблемних ситуацій.

Пошук технологій навчання та виховання дітей, які сприяли б творчому зростанню особистості, — одне з найголовніших завдань сучасної дошкільної педагогіки.

Г. Альтшуллер, автор ТРВЗ (теорії розв'язання винахідницьких завдань) визначив концептуальні положення технології творчості:

- теорія – каталізатор творчого розв'язання проблеми;
- знання – інструмент, основа творчої інтуїції;
- творчими здібностями наділена кожна людина (винаходити можуть усі);
- творчості треба навчити усіх;
- творчості, як і будь-якої іншої діяльності можна вчитися.

Педагогічні працівники дошкільної галузі систематично використовують у своїй діяльності завдання за ТРВЗ, що сприяє оволодінню дітьми методами пошуку нового, розвитку системного та діалектичного мислення, розвитку творчої уяви, фантазії, зниженню психологічної інерції.

У сучасній дошкільній освіті позитивно зарекомендували себе такі методи і прийоми: розвивальні ігри й вправи, проблемні запитання, проблемно-пошукові ситуації, експериментальні дослідження, систематичні спостереження, логічні задачі тощо.

Неординарний, творчий підхід до виявлення творчих здібностей у дітей дошкільного віку та створення відповідних умов для їх розвитку – одне із пріоритетних завдань педагогічних працівників дошкільної галузі і є запорукою успіху у формуванні творчо спрямованої особистості дошкільника. Адже лише

творча особистість здатна виховати іншу, так само творчо спрямовану особистість.

Виявлення та розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку потребує розробки педагогічних технологій, метою яких є не накопичення знань та умінь, а постійне збагачення творчим досвідом і формування елементів самоорганізації кожної дитини. Досвід експериментальних навчальних закладів доводить, що творчості, творчому мисленню можна вчитися. Тільки в процесі самостійної діяльності в дитини можуть бути сформовані навички інтелектуального саморозвитку.

Створення атмосфери творчості, пошуку нового – одна з умов побудови навчально-виховного процесу в сучасних дошкільних навчальних закладах, що складається з таких складових:

- високий рівень сформованості елементарних пізнавальних процесів;
- високий рівень активного мислення;
- високий рівень організованості і цілеспрямованості пізнавальних процесів.

З огляду на це вихователь спрямовує розвиток дитини за напрямками:

- а) дитина пізнає, сприймає та засвоює довкілля;
- б) дитина впливає на довкілля;
- в) дитина набуває здатності до орієнтації та саморегуляції; в неї формується особистісний підхід, до явищ, середовища, вчинків, а знання стають практично спрямовані.

Використовуючи механізм виявлення та розвитку творчих здібностей у дітей, вихователь повинен сам володіти моделлю продуктивного пізнання і впроваджувати її в своїй діяльності.

Вихователь повинен усвідомити:

- знання – знайомство з ідеєю, проблемою;
- сприйняття – зіставлення нового зі своїм досвідом, переробка інформації;
- засвоєння – зіставлення власного досвіду з досвідом довкілля, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, перегляд нагромадженого наявних засобів, методів, бажання вдосконалити те, що вже існує;

- вплив – вибір засобів, методів нової дії, реалізація, порівняння результатів особистісного впливу.

Важливим для вихователя є вміння повсякчас ставити дитину в такі умови, коли вона самостійно приймає рішення.

У центрі уваги повинна перебувати не середня дитина, а кожна дитина як особистість у своїй унікальності.

Алгоритм дій технологій підведення дитини до творчості:

- діяльність дитини не повинна регламентуватись, а її процес повинен бути організований так, щоб у ньому були елементи творчості;
- потрібно викликати інтереси, крізь які проходять усі зовнішні впливи, породжуючи внутрішні стимули, що є збудниками активності особистості.

Сучасний характер навчання дошкільників забезпечується значною мірою використанням розвивальних ігор в розумовій роботі та творчій активності.

За допомогою таких ігор розвиваються інтелектуальні якості:

- увага, пам'ять;
- вміння знаходити закономірності і систематизувати матеріал;
- здатність до комбінування;
- вміння знаходити помилки і недоліки;
- просторове уявлення;
- здатність передбачати наслідки власних дій тощо.

Проблема формування творчого потенціалу дитини є складною, багатоаспектною і разом з тим дуже важливою для сучасної психолого-педагогічної науки та практики освітньої галузі. Розумне поєднання, врахування різних аспектів цієї спільної проблеми дозволить досягти успіху в розвитку дитячої творчості, розвитку особистості в цілому.

Проблемний семінар:

Зображувальна діяльність як спосіб естетичного розвитку дітей

Мета: сприяти підвищенню компетентності батьків з даної проблеми; розширити знання про використання нетрадиційних технік малювання в образотворчій діяльності дітей, сприяти творчому розвитку батьків.

План

1. Вступ.
2. Вправа «Словничок».
3. Вплив образотворчої діяльності на розвиток естетичної культури дитини.
4. Значення зображувальної діяльності для розвитку творчої особистості дошкільника.
5. Милування красою на заняттях з малювання.
6. Використання нетрадиційних технік зображувальної діяльності у формуванні творчих здібностей дітей дошкільного віку.

В умовах гуманізації суспільства зростає соціальна роль творчої особистості, здатної активно мислити, шукати, отримувати й використовувати зібрану інформацію. Одним із пріоритетних напрямів виховання юної особистості є розвиток її творчості. Цей процес складний і суперечливий. Потреба щодо виховання та розвитку творчої людини взагалі й дитини зокрема вже давно цікавить дослідників різних галузей науки (філософії, естетики, психології, педагогіки, літератури). Науковці називають творчою таку роботу дитини, коли вона створює оригінальний продукт (інтелектуальний, художній чи предметний) і при цьому здійснює певний пошук або дослідження, комбінуючи, переносючи знайомі способи дій, вдаючись до нових підходів у вирішенні та виконанні завдань.

Вплив образотворчої діяльності на розвиток естетичної культури дитини.

Художнє виховання дітей необхідно починати в ранньому віці. Види творчості можуть бути абсолютно будь-якими: образотворче мистецтво, музика, література, танці — головне, щоб дитина з малих років вбирала художню культуру. Щоб вона стала невід'ємною частиною життя дитини і зробила формуючий вплив на її особистість.

В нашій роботі ми розглянемо малювання для дітей, так як це самий доступний вид художньої творчості.

Образотворча діяльність — це специфічне образне пізнання дійсності. І як всяка пізнавальна діяльність вона має велике значення для розумового виховання дітей. Оволодіння умінням зображувати неможливе без цілеспрямованого розвитку зорового сприйняття — спостереження. Для того щоб намалювати, виліпити який-небудь предмет, попередньо треба добре з ним познайомитися, запам'ятати його форму, величину, конструкцію, колір, розташування частин.

Малювання — вид образотворчої діяльності, основне призначення якого — образне відображення дійсності. Малювання — одне з найцікавіших для дітей дошкільного віку: воно глибоко хвилює дитину, викликає позитивні емоції. Дуже рано дитина починає також прагнути найрізноманітнішим чином, висловити отримані ним враження: рухом, словами, мімікою. Треба дати можливість йому розширити область вирази складаються у нього образів. Треба дати йому матеріал: олівці і папір, навчити, як поводитися з цим матеріалом. Матеріальне вираження сформованих образів служить прекрасним засобом перевірки і збагачення їх. Треба всіляко заохочувати дитячу творчість, в якій би формі воно не полягало.

Як правило, діти люблять малювати, отримуючи можливість передати те, що їх схвилювало, що їм сподобалося, що викликало у них інтерес. Малювання як вид ізо діяльності має велике значення для всебічного виховання дітей дошкільного віку. Діти відтворюють у малюнку, те, що сприйняли раніше, з чим вони вже знайомі. Здебільшого діти створюють малюнки за поданням або по пам'яті. Наявність такого роду уявлень дає їжу роботі уяви. Формуються ці уявлення в процесі безпосереднього пізнання об'єктів зображення в іграх, на

прогулянках, спеціально організованих спостережень і т. п. Про що діти дізнаються з розповідей, творів художньої літератури.

На мій погляд, малювання є чи не найцікавішим видом діяльності дошкільнят. Воно дозволяє дитині виразити у своїх малюнках своє враження про навколишній його світ. Разом з тим, малювання має неоціненне значення для всебічного розвитку дітей, розкриття і збагачення його творчих здібностей. Малювання — найважливіший засіб естетичного виховання. А художники Давньої Греції вважали, що навчання малювання необхідно не тільки для багатьох практичних ремесел, але і важливо для загальної освіти і виховання.

Малювання надає вплив на те, що прийнято називати «дрібною моторикою», тобто дитина розвиває кисті рук, пальці. Це тонкі координації, які з однієї сторони зміцнюють зв'язки між нейронами мозку і нервами в кистях. З іншого ж боку — зворотні сигнали від неслухняних ще пальців змушують мозок обробляти нові масиви інформації і, отже, розвиватися. Під час навчання дітей малювання відбувається знайомство їх з творами, написаними великими майстрами. Це, безумовно, розширює кругозір, привчає мислити ширше, ніж підказує повсякденне життя. Але вплив на душу і розум полягає не тільки в цьому. Дитина, намагаючись зобразити що-небудь на папері, зовсім по-іншому починає ставитися до навколишнього світу. Дивлячись на все, вона бачить не хаотичні картинки, а пропорційності, пропорції, фарби. Світ набуває глибину і насиченість.

Образотворча діяльність — це специфічне образне пізнання дійсності. Як всяка пізнавальна діяльність має велике значення для розумового виховання дітей.

Оволодіння умінням зображувати неможливе без цілеспрямованого зорового сприйняття — спостереження. Для того щоб намалювати який-небудь предмет, треба попередньо добре з ним ознайомитись, запам'ятати його форму, величину, колір, конструкцію розташування частин.

Для розумового розвитку дітей велике значення має поступове розширення запасу знань на основі уявлень про різноманітність форм просторового

розташування предметів навколишнього світу, різних величинах, різноманітті відтінків кольорів.

При організації сприйняття предметів і явищ важливо звертати увагу дітей на мінливість форм, величин (дитина і дорослий), квітів (рослини в різні пори року), різне просторове розташування предметів і частин (птаха сидить, літає, клює зерна, рибка плаває в різних напрямках тощо).

Навчання образотворчої діяльності неможливо без формування таких розумових операцій, як аналіз, порівняння, синтез, узагальнення.

Здатність аналізу розвивається від більш загального і грубого розрізнення до більш тонкого. Пізнання предметів і їх властивостей, що купується дієвим шляхом, закріплюється у свідомості.

На заняттях з образотворчої діяльності розвивається мова дітей: засвоєння і назва форм, кольорів та їх відтінків, просторових позначень сприяє збагаченню словника; висловлювання в процесі спостережень за предметами, при обстеженні предметів, споруд, а також при розгляданні ілюстрацій, репродукцій з картин художників позитивно впливають на розширення словникового запасу та формування зв'язного мовлення.

Як вказують психологи, для здійснення різних видів діяльності, розумового розвитку дітей велике значення мають ті якості, навички, вміння, які вони набувають в процесі малювання, аплікації і конструювання.

Зображувальна діяльність тісно пов'язана з сенсорним вихованням.

Формування уявлень про предмети вимагає засвоєння знань про їх властивості та якості, форму, колір, величину, становище у просторі. Діти визначають і називають ці властивості, порівнюють предмети, знаходять схожість і відмінності, тобто виробляють розумові дії.

Таким чином, образотворча діяльність сприяє сенсорному вихованню та розвитку наочно-образного мислення. Дитяче образотворче творчість має суспільну спрямованість. Дитина малює не тільки для себе, але і для оточуючих. Малюку хочеться, щоб його малюнок щось сказав, щоб про зображене їм дізналися.

Громадська спрямованість дитячого образотворчого творчості проявляється і в тому, що у своїй роботі діти передають явища суспільного життя.

Значення занять з малювання для морального виховання полягає також у тому, що в процесі цих занять у дітей виховуються морально-вольові якості: потреба і вміння доводити почате до кінця, зосереджено й цілеспрямовано займатися, допомагати товаришу, долати труднощі і т. п.

Малювання як вид образотворчої діяльності має бути використано для виховання у дітей доброти, справедливості, для поглиблення тих благородних почуттів, які виникають у них.

У процесі образотворчої діяльності поєднується розумова та фізична активність. Для створення малюнка необхідно докласти зусиль, здійснити трудові дії, оволодіти певними вміннями. Образотворча діяльність дошкільнят вчить їх долати труднощі, проявляти трудові зусилля, оволодівати трудовими навичками. Спочатку в дітей виникає інтерес до руху олівця або пензля, до слідів залишаємих ними на папері; поступово з'являються нові мотиви творчості — бажання отримати результат, створити певне зображення.

Дошкільнята опановують багатьма практичними навичками, які пізніше будуть потрібні для виконання самих різноманітних робіт, набувають ручну умілість, яка дозволить їм відчувати себе самостійними.

Освоєння трудових умінь і навичок пов'язане з розвитком таких вольових якостей особистості, як увага, наполегливість, витримка. У дітей виховуються вміння працювати, домагатися бажаного результату. Формування працьовитості, навичок самообслуговування сприяє участі дітей у підготовці до занять та прибирання робочих місць.

Основне значення образотворчої діяльності полягає в тому, що вона є засобом естетичного виховання.

У процесі образотворчої діяльності створюються сприятливі умови для розвитку естетичного сприйняття та емоцій, які поступово переходять в естетичні почуття, сприяють формуванню естетичного відношення до дійсності.

Безпосереднє естетичне почуття, яке виникає при сприйнятті гарного предмета, включає різні складові елементи: почуття кольору, відчуття пропорції, відчуття форми, почуття ритму.

Для естетичного виховання дітей і для розвитку їх образотворчих здібностей велике значення має знайомство з творами образотворчого мистецтва. Яскравість, виразність образів в картинках, скульптурі, архітектурі та творах прикладного мистецтва викликають естетичні переживання, допомагають глибше і повніше сприймати явища життя і знаходити образні вираження своїх вражень в малюнку, ліпленні, аплікації. Поступово у дітей розвивається художній смак.

Займаючись малюванням діти дізнаються про різні матеріали (папір, фарби, олівці та ін), ознайомлюються з їх властивостями, виразними можливостями, набувають навички роботи з ними. На заняттях з малювання відбувається розвиток творчих здібностей дітей, також вони засвоюють назви форм, кольорів та їх відтінків, просторових позначень сприяє збагаченню словника. Висловлювання в процесі спостережень і явищ при дослідженні предметів, а також при розгляданні ілюстрацій, репродукцій з картин художників позитивно впливають на формування зв'язаного мовлення і особистісний розвиток дитини. В процесі аналізу робіт в кінці заняття діти розповідають про своїх малюнках висловлюють судження про роботи інших дітей. Залучення образних порівнянь, віршованих текстів для естетичної характеристики предметів сприяє розвитку у дітей образного, виразного мовлення.

При проведенні занять створюються сприятливі умови для формування таких якостей, як допитливість, ініціативність, розумова активність і самостійність. Вперше намалювати — велике щастя для трирічного малюка. В процесі виконання ліплення або малюнка, дитина згадує ті явища і події, які хоче висловити, знову переживає ті почуття, які були викликані ними, що позитивно впливає на розвиток особистості дитини.

Роль вихователя в розвитку дитини навчити малюка тримати пензель і олівець трьома пальцями (між великим і середнім, притримуючи зверху

вказівним), рука при цьому до ліктя лежить на столі або може бути піднята, спираючись на який малює олівець (або кисть, крейда тощо). Малювати олівцем з різним натиском (легко торкаючись паперу для отримання світлих відтінків і тонких, легких ліній і більш сильно натискаючи для отримання яскравого кольору і сильних енергійних ліній). Це дозволить домагатися виразності ліній і зображення, так як лінія — один з основних компонентів малюнка. При малюванні пензлем діти вчаться вести лінії всім ворсом і кінцем його для отримання широких і тонких ліній.

Правильний розвиток дрібної моторики у дітей вчить хлопців прийомам зафарбовування зображень (проводити лінії в одному напрямку, не змінюючи його в межах одного контуру, не виводити штрихи за межі контуру; передаючи гладку фактуру, зафарбовувати без просвітів, а шорстку — з просвітами). Діти набувають вміння регулювати довжину штрихів і ліній з метою зображення предметів, їх частин і фактури.

Тут важлива роль вихователя для розвитку дитини полягає в тому, щоб простежити процес засвоєння дітьми різних способів роботи пензлем і фарбами: по сухому фону, по вологому, способом розмивання. Їх вчать змішувати фарби з білилом (в гуаші) і розводити водою (в акварелі) для отримання різних відтінків кольорів; використовувати різні способи малювання та отримання відтінків кольору, застосовувати при створенні зображення різні техніки (простий олівець і фарби — гуаш, акварель: кольорові воскові крейди і гуаш або акварель тощо). Оволодіння технікою малювання розвиває моторику дітей, дозволяє їм вільно відображати в малюнку свій творчий задум, створювати цікаві виразні малюнки!

Малювання у дитинстві надає величезний вплив на всебічний розвиток особистості дитини і, насамперед, на його естетичний розвиток. Важливо в цьому віці підвести дитину до розуміння прекрасного, сформувати вміння самостійно створювати прекрасне, виховувати естетичні почуття (почуття форми, кольору, композиції). Заняття малюванням привчають малюка діяти самостійно, бути зайнятим справою.

Значення зображувальної діяльності для розвитку творчої особистості дошкільника

В умовах гуманізації суспільства зростає соціальна роль творчої особистості, здатної активно мислити, шукати, отримувати й використовувати зібрану інформацію. Одним із пріоритетних напрямів виховання юної особистості є розвиток її творчості. Цей процес складний і суперечливий. Потреба щодо виховання та розвитку творчої людини взагалі й дитини зокрема вже давно цікавить дослідників різних галузей науки (філософії, естетики, психології, педагогіки, літератури). Науковці називають творчою таку роботу дитини, коли вона створює оригінальний продукт (інтелектуальний, художній чи предметний) і при цьому здійснює певний пошук або дослідження, комбінуючи, переносячи знайомі способи дій, вдаючись до нових підходів у вирішенні та виконанні завдань.

Незамінними засобами розвитку творчості є література, музика, скульптура, живопис, декоративно-вжиткове мистецтво. Мистецтво зі своїм багатогранним, різноманітним, дивовижним і захоплюючим світом впливає на всі сторони духовного життя дитини, розвиває розум, формує естетичні уявлення, моральну поведінку, пробуджує творчу активність.

Поняттям «творчість» позначають притаманну лише людині діяльність, у якій народжується якісно нове, відмінне, неповторне, оригінальне, унікальне. Дошкільняті властива підвищена пізнавальна активність, емоційна сприймальна чутливість, образне мислення, бо саме в цьому віці інтенсивно розвиваються уява, фантазія і пам'ять. Дитина здатна не лише сприймати красу довкілля й певним чином по-своєму відтворюють її, вона прагне також розкритись у власних природних здібностях, індивідуально-особистісних рисах, самореалізуватися. Тож образотворча діяльність допомагає їй у цьому.

Творчість в образотворчій діяльності дошкільника — це здатність знаходити ідеї в складних, незвичних ситуаціях, нестандартно бачити й використовувати реальні предмети; здатність змінювати форму об'єкта, щоб він виступав у новій якості; здатність оригінально використовувати й поєднувати різні засоби художньої виразності з елементами інтеграції видів образотворчої діяльності, — результатом чого є власний художній твір.

Враження дошкільного дитинства відкладаються в пам'яті на все життя і вирішують подальший розвиток дитини. В емоційному сприйнятті дитинства зароджуються витoki майбутньої творчої особистості. Зі своїми переживаннями дитина завжди звертається до дорослих. Побачене вперше, відчуте, як диво, породжує тисячі запитань, на які дитина негайно потребує відповіді. І разом з відповіддю ми даруємо їй нашу естетичну оцінку — еталон сприймання світу. Отже, дитина сприймає світ через призму нашого світосприймання. Своєю здатністю помічати красу, відчувати й емоційно переживати її ми відкриваємо в дитини почуття сприйняття прекрасного.

Зображувальна діяльність дає великі можливості для естетичного і творчого розвитку дитини. Заняття з малювання в дитячому садку можуть і мають стати зустріччю з прекрасним: природою, людиною, світом мистецтва. Для того, щоб діти відчували красу, необхідно перетворити заняття на милування і залучити до цього всі органи чуття. Чим більше органів чуття беруть участь у сприйманні навколишнього світу, тим повнішими будуть уявлення, глибшим пізнання. Рівень глибокого чуттєвого сприйняття допоможе формувати художньо-образне асоціативне мислення і вміння бачити життя, що оточує, очима художника. Далеко не кожна дитина може стати в майбутньому професійним художником, але кожна може навчитися помічати навколо себе красу, реагувати на неї щиросердним поривом, продовжувати її в своїй душі, думках, діях, творіннях.

Людина майбутнього повинна бути творцем, особистістю з розвиненим почуттям краси й активним творчим началом. Видатні педагоги минулого Фребель, Й.Песталоцці, Я.Коменський надавали великого значення дитячій художній діяльності. Навчання дітей малювання розглядалося як підготовка руки й ока до письма, як перша сходинка загальної системи навчання образотворчості. Цілеспрямований інтерес дослідників до дитячого малюнка виник у 80-90 роках ХІХ століття. Це були праці психолога В.Прейда « Душа дитини» (1882), етнографа А.Ріхарда « Малюнки первісних народів» (1887), мистецтвознавця К. Річчі «Мистецтво дитини» (1887) та інші.

Під час виконання робіт із зображувальної діяльності у дитини тренуються рухи пальців рук. Під впливом імпульсів, що йдуть від пальців, відбувається розвиток зон мозку, що відповідають за мовлення. Якщо розвиток рухів пальців відстає, то затримується й розвиток мовлення.

Мета занять з образотворчого мистецтва:

- * Розвиток художньої фантазії, уяви дитини;
- * Розвиток асоціативного сприймання і мислення на основі образотворчого мистецтва та музичного матеріалу;
- * Набуття первісних навичок вираження художнього образу зображуваними засобами;
- * Ознайомлення зі зразками українського фольклору та декоративно-ужиткового мистецтва;
- * Формування у дитини уявлення про портрет, пейзаж, натюрморт, живопис;
- * Поняття ритму у природі й образотворчому мистецтві;
- * Організація площини аркуша зображення (прямою лінією);
- * Ознайомлення з контрастом величин і форм;
- * Симетрія та асиметрія;
- * Володіння навичками роботи з різними матеріалами (папір, картон, пластилін, тканина, нитки тощо);
- * Основні кольори;
- * Кольоровий контраст;
- * Холодна й тепла гамма кольорів;
- * Тоновий контраст;
- * Живопис на тонованому склі;
- * Розвиток зорової пам'яті;
- * Виявлення здібностей дитини до поглиблених знань з образотворчого мистецтва.

Милування красою на заняттях з малювання

Красу побачить і відчує тільки та людина, яка здатна до цього. Тому краса може бути непоміченою. До краси можна звикнути і втратити здатність сприймати її. Протягом усього життя людина спостерігає, як пробуджується

сонце, як пливуть небом хмари, як кружляють у повітрі сніжинки, розквітають сади, прощається з листям старий парк. І чудова краса природи стає звичайним явищем життя.

Людина, яка втратила здатність сприймати красу навколо себе, не може отримати щедрий подарунок природи — щастя натхнення. П.І. Чайковський вважав, що назустріч натхненню необхідно зробити перший крок. І людину, яка вміє настроїти себе на сприйняття звичайного як дива, вже можна назвати художником.

Заняття з малювання в дошкільному закладі мають стати зустріччю з красою, донести до дітей багатство її прояву в природі, мистецтві, в людях та їхніх витворах. Необхідно створювати такі умови для сприйняття краси, щоб вона вразила дитину, пройшла крізь усі органи відчуття, викликала радість, насолоду натхнення. Назавжди залишила свій слід у душі.

Так, використання діапозитивів замість репродукцій допоможе створити ефект присутності. Коли в темному приміщенні, де нічого не відволікає увагу дитини, на великому екрані з'являється яскрава картина природи з величезними дубами, то відразу виникає бажання вийти з цю чарівну діброву. Допоможіть малюку зробити перші кроки. Якусь хвилинку обов'язково присвятіть тиші. У сприйнятті краси не можна поспішати, неспішність виключає байдужість. Будь-яке захоплення починається з мовчазного споглядання, адже мовчанням іноді можна сказати більше, ніж словами. Потім запропонуйте дітям вдихнути цю красу на повні груди, щоб вона потрапила в найглибші закутки душі. Порадьте дітям прислухатися до себе: «Відчуваєш? Ти став трохи іншим, тебе переповнюють нові почуття. Спробуй передати їх словами». Із дитячих вуст злітатимуть слова захоплення. Допоможіть їм знайти в словнику насичені вдячністю красі слова: Гарно! Чудово! Надзвичайно! Дивовижно! тощо.

Лише тепер дошкільнята перебувають на рівні глибокого сприйняття. Вони здатні поринути у світ краси. І Вам, шановні колеги, надається щастя першовідкривача — поступово ввести відкриті душі дітей у цей світ. Запропонуйте вдихнути і відчуті пахощі повітря, якими насичений весняний краєвид; одержати насолоду від солодкого аромату квітучої вишні; обійняти

очима ніжність весняних кольорів; простягнути долоні до світла і відчути тепло сонячних променів.

Краса, яка сприймається усіма органами чуттів, проникає глибоко в душу і назавжди оселяється там.

Під час сприйняття декоративного мистецтва діти милуються красою візерунків. Ці хвилини милування звеличують таємницю краси і навчають відчувати мову орнаменту, кольорову пісню розпису.

Так, під час розглядання петриківських виробів діти милуються щедрим розмаїттям кольорів. Як широко і вільно розкинув своє соковите листя і яскраві ягоди завітчаний сад. Як під смарагдом його листя ховаються запашні суниці і сповнені соком вишні. Якими щедрими гронами звисають ягоди смородини, горобини, калини. Весь чарівний сад переповнюється духмяним ароматом блакитних незабудок, барвистих братків, сріблястих дзвоників конвалій і пишних бутонів троянд. Діти відчувають, як ця квітуча казка лунає співом птахів: пересвистуються вивільги і заливаються солов'ї. Справжнє полум'я квітучих фарб дарує очам дітей яскравість, урочистість і бажання ще і ще милуватися цією красою.

Дітям необхідно надати можливість поспілкуватися із цією красою, насолодитися очима, обережно торкнутися квітучого дива, обійняти долонями, відчути його теплоту, висловити свої враження.

Під час розглядання природи діти навчаються сприймати звичайні речі очима художника. Завітав до студії гарбуз — і зустріч перетворюється у справжню казку, герой якої красується перед дітьми пишними боками, щедрими формами, яскравими оранжевими щоками й оптимістичним хвостиком.

Милування красенем відкриває дітям таємницю характеру, настрою, цікавих мандрівок привабливої ягідки.

Ще мить — і студія сповнюється соковитим голосом і веселим реготом гарбуза. Під час спілкування з природою діти висловлюють свої враження в компліментах, підкреслюючи ознаки, які найбільше сподобались.

Під час спілкування з художнім матеріалом дитина милується тендітною сукенечкою пензлика, насолоджується його ніжною щетинкою. Вихователь

звертає увагу дітей на щирість пензлика, який з радістю зустрічається з фарбою, приймає її кольори і з насолодою віддає аркушу паперу. У світі художнього матеріалу панує гармонія. Художник, закоханий у світ своєї майстерні, що відчуває бажання фарб, прагнення пензлика, мрії полотна, перетворює процес малювання у творчу насолоду, працює з натхненням, не відчуваючи часу.

Якщо дитина не побачить привабливої краси художнього світу, не закохається в духмяність фарб, чутливу пластичність пензлика, ніжність пастелі, вона не перестане малювати. Але її творчість не буде сповнена любові, радості, натхнення.

Під час спілкування з кольорами перед дітьми відкривається дивовижна краса світу, його емоційна душа із чутливими струнами барв. У сприйнято кольору діти не тільки милуються ним очима, вони відчувають його красу всіма органами відчуття: дивуються гарячому темпераменту червоного кольору, захоплюються мелодійним співом зеленого, насолоджуються медовим смаком жовтого та свіжим подихом блакитного, зачаровуються терпким ароматом казкового фіолету.

Діти з насолодою сприймають улюблену музику, відчувають її настрій, бачать її кольори на «внутрішньому екрані». Акт насолоди вимагає від дошкільника злитися з музикою в єдине ціле. Тому необхідно надати дітям можливість виразити свої відчуття пластикою, мімікою, жестами, голосом.

Милування — безперервний процес на занятті з малювання. Під час самостійної роботи об'єктом милування стають самі діти для педагога: із яким захопленням вони малюють, як приємно шурхотить папір під їхніми олівцями, з якою майстерністю вони тримають пензлик, як вільно рухається він, обійнятий дитячими пальчиками, яка багата фантазія допомагає дітям створити намальовані образи і т. д. Східна мудрість наголошує: «Поспішайте захоплюватися людиною, інакше ви пропустите радість». Прекрасна людина, яка створює красу! А дитина, яка живе у світі лише п'ять років і вже відчула його красу, вдихнула її у свою душу і відтворила свої відчуття у малюнку, — це справжній талант! Її малюнок — шедевр!

Тому розглядання дитячих малюнків обов'язково супроводжує милування. Спробуйте самі, майстре, здивуватися дитячій творчості, захопитися її казковим змістом, помилуватися кольоровим світом малюнків — і Ви отримаєте велику дяку: поряд з Вами діти навчатися вірити у свій хист створювати красу, пізнають щастя натхнення і будуть здатні співрадіти творчості інших дітей.

Якщо ми навчимо дітей помічати красу навколо себе, бачити надзвичайне у звичайнісіньком, дивуватися, захоплюватися красою, то подаруємо майбутньому людей, спроможних оберігати світ як чудо і створювати красу своїм життям.

Малюнок, як візерунок дитячої душі

У наш час малюнки дітей досліджують психологи, педагоги, мистецтвознавці, фізіологи. Феномен дитячого малюнка полягає у його поліфункціональності в соціумі, у цінності для самої дитини, для батьків, фахівців у галузі дошкільної освіти. Психолог В. С. Мухіна вважає малювання складною синтетичною діяльністю, у якій виявляється особистість дитини, яка водночас істотно впливає на формування цієї особистості.

Художня діяльність — специфічна за своїм змістом і формами вираження активність, спрямована на естетичне опанування світу за допомогою мистецтва.

Художня діяльність — провідний спосіб естетичного виховання дошкільнят, основний засіб художнього розвитку дітей із самого раннього віку.

Отже, художня діяльність є змістовною основою естетичного ставлення дитини, системою художніх дій, спрямованих на сприйняття, пізнання та створення художнього образу з метою естетичного опанування світу.

Важлива умова розвитку творчості дошкільника в художній діяльності — збагачення образно-асоціативного мислення, уяви, фантазії, розкриття внутрішнього «Я», позитивне тло, що дає змогу зробити процес творення, народження неповторного, оригінального художнього продукту невимушеним. У художній діяльності дитина може відобразити власні почуття, думки, настрої, активно відкривати нові способи реалізації та прийоми зображення, реалізувати свої уподобання, інтереси, потреби, накопичувати інформацію про події, явища, навколишній світ.

Малюнок для дитини — це форма і засіб комунікації з іншими людьми та однолітками, її самовираження, самоствердження, а також картина світу.

Малюнок дитини для батьків — певний шлях до порозуміння з нею, до гармонізації родинних стосунків.

Для фахівців у галузі дошкільної освіти — це своєрідна матриця внутрішнього світу, розвитку всіх сфер особистості, її соціалізації, «Я-концепції».

Використання нетрадиційних технік зображувальної діяльності у формуванні творчих здібностей дітей дошкільного віку

Сьогодні проблема розвитку творчих здібностей дітей перебуває у центрі уваги багатьох педагогів — «дошкільників». Адже одним із завдань дошкільної освіти є формування дитячої творчості, вміння створювати і реалізовувати власні задуми, спираючись на свій життєвий досвід.

Образотворча діяльність — найбільш ефективний засіб розвитку творчих здібностей дітей. Одне з найулюбленіших занять дітей — малювання. Діти охоче погоджуються на пропозицію намалювати щось і з задоволенням беруться до роботи. Проте ще цікавіше для дітей малювати незвично: пальцями, долоньками, паличками, штампами.

Нетрадиційні техніки малювання — це спосіб створення нового, оригінального витвору мистецтва, у якому гармонують все: і колір, і лінія, і сюжет. Саме нетрадиційні техніки малювання створюють атмосферу розкритості, відкритості, розвиток самостійності дітей, створюють емоційно — позитивне відношення до діяльності. Результат зображувальної діяльності не може бути поганим чи хорошим, робота кожної дитини індивідуальна, неповторна.

Термін «нетрадиційний» — означає використання матеріалів, інструментів, способів малювання, які не є традиційними, широко відомими. Існує безліч технік нетрадиційного малювання, їх незвичайність в тому, що вони дозволяють дітям швидко досягнути бажаного результату.

Досвід показує, що малювання нетрадиційними матеріалами дозволяє дитині:

- отримувати незабутні позитивні емоції;

- активізувати художній потенціал;
- привчитися до творчості;
- розвивати думки (як ще можна зобразити? як інакше?);
- розвивати самостійність;
- розвивати уявлення;
- розвивати дрібну моторику рук;
- проявити індивідуальність (немає однакових робіт);
- позбутися психологічних меж, страхів (раптом не вийде так, як потрібно).

Мета вихователя – спонукати дітей вдосконалювати свої малюнки шляхом експериментування, самостійного пошуку, застосування різних матеріалів у процесі роботи. Звичайно ж, це робота не одного дня, а поступова наполеглива праця. Вона приносить радість, бо це творчий процес. Неординарність, індивідуальність є проявом того особливого, що якраз і відображає талановитість та обдарованість дітей. Даний напрямок роботи спрямований на розвиток у дошкільнят творчості, в результаті, якої дитина створює нове, оригінальне, проявляє уяву, реалізує свій задум, самостійно знаходить засоби для його втілення.

У дошкільному закладі можна використовувати такі нетрадиційні техніки малювання, а саме: монотипію, малювання на вологому папері, малювання пальцями, восковими олівцями та аквареллю, зім'ятим папером, тампонуванню, крапковому малюнку тощо.

Крім того, використовують нетрадиційні матеріали й засоби зображення: пробки від пластикових пляшок, від тюбиків крему, зубної пасти; листи дерев, квітів, трави; ягель; целофан; овочеві штампи й печатки; соломка; пористі губки цікаві дітям як гра з невідомим. Це зацікавлює дітей і втягує у творчий процес.

Під час малювання пальцями рук і ніг дитина одержує незвичайно почуттєву насолоду при тактильних контактах з фарбою, папером, водою.

Обґрунтування важливості вибору технік нетрадиційного малювання

Більшість дорослих людей у своїх навичках образотворчого мистецтва досягають не багато чого поперх того, що вони вміли до 9-10 років життя. Якщо такі навички розумової діяльності як мова, почерк, у міру дорослішання людини

змінюються й удосконалюються, то розвиток навичок малювання в більшості, чомусь припиняється в ранньому віці.

І якщо діти малюють як діти, те багато дорослих теж малюють як діти, яких би результатів вони не досягали в інших сферах. Мало того, звичайно дорослі зі страхом сприймають пропозицію, що-небудь намалювати. Причина даного явища в загальноприйнятій культурі нашого суспільства. Адже набагато важливіше вміти читати й писати, чим малювати. Тому й не варто дивуватися тому, що дорослі не вміють малювати, а діти, закінчуючи початкову школу, кидають займатися образотворчою діяльністю й, таким чином, зупиняють розвиток навичок малювання.

Але, як показує досвід, наявність творчих здатностей грає в житті людини немаловажну роль, починаючи від формування особистості й закінчуючи становленням фахівця, сім'янина, громадянина.

За діагностичним даними, діти в п'ятирічному віці дають 90 % оригінальних відповідей, у семирічному — 20 % , а дорослі — лише 2 % .

Це саме ті, хто витримав тиск соціуму — залишився творчою особистістю.

Цифри змушують задуматися про те, як важливо не упустити момент і не відсторонити людину від творчої діяльності, а навпаки наблизити до неї, зацікавити, навчити бачити й реалізувати свої можливості.

Саме в дитинстві закладається фундамент творчої особистості, саме тоді закріплюються моральні норми поведінки в суспільстві, формується духовність.

Образотворча діяльність — один з деяких видів художніх занять, де дитина творить сама, а не просто розучує й виконує створені кимось вірші, пісні, танці.

Нетрадиційні техніки малювання

Малювання відкритою долонькою та пальчиками

Техніка: дитина вмочує палець у ємність з гуашевою чи акварельною фарбою і робить відбитки на папері відповідно до теми.

Проводиться у всіх вікових групах. У молодших групах малювання пальчиком є підготовчим етапом до примочування пензликом. Рука – природне

«знаряддя», тому дитині легше отримати перше зображення через природні рухи самої руки, ніж виконувати дії з пензликом.

Теми беруться з урахуванням ускладнення: спочатку ті, де потрібно примочувати пальцем по всій поверхні, а потім – на обмеженій поверхні.

Поради вихователям:

- перед заняттям слід закотити дитині рукава;
- фарба має бути густою;
- покажіть дитині, як треба тримати руку та в якому положенні мають бути пальці.

Примочування по всій площині:

«Пальчик гуляє», «Сукня в горошок», «Чашки в горошок».

Примочування на обмеженій поверхні:

«Гілка горобини», «Вишеньки на тарілочки», «Горошок для півника».

Малювання долонькою: «Сонечко», «Дощик», «Тюльпани», «Дерево».

Техніка набризкування

Використовуючи цю техніку, необхідно вчити дітей набрати на кінчик щетинного пензля фарбу, пензлик нахилити над аркушем і провести пальцем проти ворсу; застосовувати цю техніку для тонування паперу, створення сюжетних малюнків: зоряне небо, квітучі луки, а також – окремих образів: квітуче дерево, дерево з плодами. Можна запропонувати дітям на аркуш паперу перед використанням цієї техніки покласти вирізані із картону силуети, які потім зняти, а їх відбитки розфарбувати.

Малювання восковою свічкою

Крім малювання олівцями, фломастерами, фарбами, гуашшю існує багато інших художніх та допоміжних матеріалів, які можуть використовуватись в зображувальній діяльності. Одним із таких методів є малювання свічкою.

Віск залишає на папері невиразний слід, немає яскравості, як від звичайних олівців чи фломастерів. Така техніка малювання свічкою називається «Сліпим малюванням»: на папір наноситься якийсь малюнок свічкою, потім зверху тонується увесь аркуш аквареллю і на кольоровому тлі проявляється зображення.

Для такого виду малювання краще брати саме розведену водою акварель, то вона прозора, на відміну від гуаші, а віск містить жир, який відштовхує воду.

Кляксографія

Аркуш паперу складається навпіл, прогладжується лінія згину. На лінію згину аркуша паперу довільної форми наноситься кілька «клякс» різного кольору. Аркуш складається, прогладжується рукою. Розгорнувши, одержуємо несподівані зображення – у них можна впізнати знайомий образ або домалювати необхідні деталі, щоб він став виразнішим.

Методика продряпування

Цікавий вид малювання способом продряпування.

Аркуш паперу (краще картон) натирається розплавленим воском. Потім покривається темною гуашшю, змішаною з дитячим милом. Мило знежирює поверхню і допомагає рівномірно затонувати аркуш. Після висихання фарби, за допомогою загостреного патичка, продряпується малюнок.

Малювання ниткою (Ниткографія)

Довжина нитки повинна бути 30-35 см.

Один кінець нитки намотати на палець або зробити петельку для зручності. Вільним кільцем опустити її в палітру з фарбою. Притримуючи пензлем, щоб не набралася зайва фарба, витягти нитку з палітри і викласти її петельками на одну сторону зігнутого навпіл аркуша так, щоб чистий кінець нитки звисав з нього, накрити другою половиною аркуша, притиснути зверху лівою рукою і витягти нитку рухом на себе і праворуч. При розгортанні аркуша на обох його сторонах утвориться симетричне зображення.

Дітям треба буде визначити, що намалювала ниточка, можна домалювати те, чого на їхню думку не вистачає на малюнку.

Якщо уважно роздивитися роботи виконані ниткою, то можна помітити неймовірні речі.

Малювання зім'ятим папером

М'який папір мнеться руками, вмочується у фарбу (за кінчик) і відбитки його наносяться на аркуші.

Малювання на зволоженому аркуші паперу

Акварель по-мокрому – дозволяє отримати малюнки з розмитими, нечіткими контурами, створити колірні переходи, ніжність, гармонійність колірних узгоджень.

Зволожується аркуш паперу і кладеться на вологу серветку. Потім наноситься малюнок пензликом або пальчиком, вмоченим у акварельні фарби.

Малювання зубною щіткою

Для малювання зубною щіткою потрібна густа, напівсуха гуашева фарба. Зубну щітку потрібно вмочити у фарбу. Доторкатися до аркуша паперу потрібно усім ворсом, щоб від кожної ворсинки залишався слід. Для того, щоб набирати фарбу іншого кольору, треба гарно вимити щіточку водою і витерти насухо серветкою.

Малюємо квачиком квіти, тварин

Квачиком малюємо так само, як і звичайним пензликом. Для малювання треба підготувати фарби – акварельну або гуашеву, баночку з водою, папір білий або кольоровий, довільного розміру та форми квачик тримаємо у руці трьома пальцями, як і пензлик.

Добре змочуємо квачик у воді, набираємо на нього фарби та малюємо. Квіти краще малювати напівсухим квачиком або кінчиком.

Як зробити квачик для малювання?

Візьміть цупкий, але м'який квадратний клаптик тканини розміром 8x8 см. Згорніть цей клаптик так, щоб він набрав форми конуса, обмотайте цей конус ниткою та зав'яжіть. Квачик для малювання готовий. Бажано, щоб їх було кілька – окремо для кожної фарби або близьких за кольором фарб.

Набивання фарби

Використовуючи цю техніку, необхідно вчити дітей набирати фарбу на жорсткий пензлик. Фарба має бути напівсуха, пензлик також – сухим. Періодично набираючи фарбу на пензлик прикладати ворс до аркуша, використовуючи його як «патичок», ніби набиваємо фарбу.

Листочки замість пензлика

Техніка малювання відбитками – друкування, штампування.

Зображення з відбитків листочків створюйте так:

1. Назбирайте під час прогулянки різних листочків. Намагайтеся знайти якомога більше листочків різної форми.
2. Приготуйте кілька білих чи різнокольорових аркушів, гуашеві фарби, пензлики.
3. Обміркуйте, які тварини, рослини зображуватимете, з яких листочків можна буде скласти їхні силуети.
4. Відберіть потрібні листочки, покладіть їх на клейонку або аркуш, що її замінить, та зафарбуйте гуашшю відповідних кольорів. Намащуйте фарбу від середини до країв листочка.
5. Обережно підніміть перший листочок за «хвостик» — черешок, покладіть його на чистий аркуш і добре притисніть. Так само зробіть решту необхідних відбитків.
6. Тепер пензликом намалюйте дрібні деталі: очі й носики звірятам, стебла до квітів, орнаменти на вазах тощо.

Малюємо у техніці видування

Для цього нам знадобляться трубочки для коктейлю, піпетки та рідкі гуашеві фарби. За допомогою піпетки наносимо фарбу на аркуш (набираємо у піпетку і виливаємо, щоб утворилася ляпка). Ляпку роздуємо за допомогою трубочки для коктейлю так, щоб перетворити її на щось цікаве (дерево, кущ, сніжинка, восьминіг, павучок, квітка та ін.). пензлем можна домалювати те, чого на думку дитини, не вистачає на малюнку.

А ось декілька вправ які можуть стати в пригоді вихователям при роботі з гіперактивними дітьми.

Вправа «Оживлянки»

Мета: розвиток виразити свої емоції невербально.

Обладнання: малюнки дітей.

Інструкція. Діти малюють малюнки на різні теми або якусь обрану тему. Потім вони знайомляться із малюнками один одного. За бажанням, одна дитина пробує зобразити будь-який малюнок за допомогою міміки та жестів. Інші діти повинні вгадати, яку картину вона показує.

Коментар. Цікаво, коли варіантів буде декілька. Тоді дітям можна наочно пояснити, що одне і те ж явище або предмет у різних людей можуть викликати різні почуття, але кожна людина має право на свою думку.

Вправа «Спонтанне малювання»

Мета: розвиток фантазії, коригування негативних переживань, зняття емоційного напруження.

Обладнання: аркуші паперу різної форми (круг, квадрат, трикутник, прямокутник), ножиці, фарби, олівці, різні матеріали для аплікації.

Інструкція. Протягом 10 хвилин дитина може малювати все, що їй заманеться, прикрашати малюнок аплікацією...

Коментар. Спонтанне малювання допоможе вийти із депресії, знімає психологічне напруження, актуалізує почуття міри. Метою вчителя є дати дитині повну свободу, дозволити діяти так, як їй захочеться.

Вправа «Чарівні ляпки»

Мета: розвиток творчої уяви, мислення, мови.

Обладнання: зображення ляпок (плям).

Інструкція. Дитині пропонується декілька зображень ляпок. Вона повинна уважно роздивитися їх і сказати, на що вони схожі, стараючись назвати якнайбільше версій. Потім дитина сама повинна назвати найцікавішу, на її погляд, версію і пояснити, чому вона так думає.

Коментар. Потрібно слідкувати, щоби версії були правдоподібними і дійсно мали схожість із названими предметами. Коли всі виговоряться, потрібно попросити дітей вибрати найбільш оригінальну ідею і пояснити, чому вони так вважають. Виграє та дитина, яка назвала більше за всіх версій або запропонувала найцікавішу. При відповіді спостерігайте, які образи виникають у дітей: цілісні, чи такі, що базуються на одній деталі, рухливі, чи ні, чи важлива для дітей форма і колір. Якщо діти оцінюють всі якості, це добре, якщо ні – підкажіть їм, покажіть приклад (у цій кляксі можна побачити і ще щось).

Пам'ятка для педагогів

Інноваційні технології, які можна використовувати під час занять з зображувальної діяльності.

1. Малювання свічкою;
2. малювання долонькою;
3. малювання штампами з овочів;
4. малювання мотузкою;
5. малювання поролоновою губкою;
6. малювання на зволоженому папері;
7. малювання жмаканим папером;
8. дмухавка;
9. набризги;
10. ляпкографія;
11. штампування;
12. зубна щітка;
13. монотипія;
14. малювання пальчиком;
15. ліплення з паперової маси;
16. ліплення з солоного тіста.

Малювання пальчиком. Дитина вмочує палець (долоню, кулачок) у мисочку з розведеною фарбою і робить відбитки на папері за пропонованою темою.

Ляпкографія. Аркуш паперу довільної форми складають навпіл і прогладжують пальцями лінію згину. На внутрішній бік згину крапають (кілька ляпок) фарбу різного кольору. Знову складають аркуш, прогладжують, розгортають. В одержаному зображенні можна впізнати якийсь образ. Можна також домалювати деякі елементи, щоб він став виразніший. Малювання на зволоженому папері. Зволожують аркуш паперу, потім швидко наносять малюнок пальцем чи пензликом, умоченим в акварельну фарбу.

Малювання жмаканим папером. М'який папір мнуть руками, вмочують у фарбу (тримаючи за кінчик) і притискають до аркуша, роблячи відбитки.

Малювання поролоновою губкою. Вирізають з губки фігурні форми і приклеюють до використаних зубних щіток. Вмочаючи губку в розведену

гуашеву фарбу, роблять нею відбитки на папері. Так само можна робити відбитки з дрібних предметів ужитку (гудзиків, кришечок тощо).

Малювання штампами з овочів. З картоплини, буряка, моркви тощо вирізають штампи. З їхніх відбитків складають візерунки, композиції або створюють образ будь-якого предмета.

Дмухавка. Піпеткою на аркуш наносять туш різних кольорів, а потім трубочкою для коктейлю роздувають її по всьому аркуші в різних напрямках. Цією ж трубочкою домальовують те, що підкаже фантазія. Малювання долонькою. Долоньку вмочити у фарбу, притиснути її до аркуша паперу, отримали різноманітні відбитки. Довільно можна домалювати, що заманеться: голову, лапки голуба, півника чи жар-птиці.

Малювання свічкою. Контур малюнка наносять олівцем, потім наводять восковою паличкою. Нею фарбують окремі частини малюнка, що мають бути світлими. За допомогою ватного тампона вкривають всю поверхню малюнка фарбою. На місця, зафарбовані воском, вона не вкриває. Особливо цікаво малювати зі світлим воском, якого не видно на папері. Сліди його особливо проявляються після нанесення фарби.

Малювання мотузкою. На зігнутий вдвоє аркуш паперу, який розгорнули, в довільній формі накласти вмочену у фарбу нитку так, щоб її кінчик виглядав. Знову скласти папір вдвоє, притиснути злегка однією рукою, а іншою витягнути мотузку. За потреби домалювати потрібні деталі.

Монотипія. На сухе листя різних дерев пензликом наноситься гуашева фарба і ставляться відбитки на аркуші паперу. Набриг. Зубну щіточку вмочують у фарбу, розведену у широченькій ємності. Над аркушем паперу будь-якою паличкою (можна лічильною) проводити по ворсу щітки, переміщуючи її по всій площині. Тло паперу вкриється дрібними крапинками.

Малювання зубною щіткою. Зубну щітку вмочують у фарбу, розведену у широченькій ємності і нею ж, ніби пензликом, малюють на папері потрібні зображення. Ліплення з паперової маси. Газетний папір рвуть на дрібні клаптики, заливають борошняним клейстером (густоти сметани). Масу добре вимішують і ліплять з неї будь-що. Коли виріб підсохне, поверхню згладжують і обклеюють

серветками, змоченому у такому ж клейстері. Коли виріб остаточно висохне, його ґрунтують сумішшю водоемульсії, зубного порошку, клею ПВА або « Бустилат» (1:1:1), розмальовують і в разі потреби лакують.

Ліплення з солоного тіста. Рецепт: одна склянка борошна, півсклянки солі, чверть або півсклянки води. Змішують борошно і сіль. Додають воду, добре перемішують і замішують тісто, як на вареники. Потім додають фарбу або харчовий барвник і тримають у закритій посудині. Бажано починати роботу з білим тістом, а вже потім додавати основні кольори (похідні кольори діти шукають самі, змішуючи тісто різного забарвлення).

Висновок

Отже, зображувальна діяльність відіграє велике значення для всебічного розвитку особистості. У процесі створення зображення в дитини формуються спостережливість, естетичне сприйняття, художній смак, творчі здібності. Під час зображувальної діяльності дитина має можливість доступними засобами виразити свій емоційний стан, своє ставлення до навколишнього світу, вчиться самостійно створювати прекрасне, помічати його в повсякденному житті, у творах мистецтва.

Під час виконання робіт із зображувальної діяльності в дитини відбувається тренування рухів пальців рук. Відомо, що розвиток зон мозку, які відповідають за мовлення, відбувається під впливом імпульсів, що йдуть від пальців. Якщо розвиток рухів пальців відстає, то затримується і розвиток мовлення, хоча загальна фізична активність дитини при цьому може бути нормальною.

Стимулювання мовленнєвого розвитку дітей шляхом тренування пальців рук є одночасно й підготовкою руки до письма.

Важливість засвоєння дітьми вмінь і навичок із зображувальної діяльності саме на етапі дошкільного виховання.

Особливого значення в зображувальній діяльності надається формуванню відчуття кольору, адже колір займає особливе місце в ряді виражальних засобів і рано освоюється дітьми. Опанування кольору як засобу виразності має свою

динаміку: від однобарвності через багатобарвність до чітких співвідношень кольорів і до засвоєння законів кольоропоєднання.

Для розвитку уяви, творчої активності використовують нетрадиційні техніки малювання, що демонструють незвичне поєднання матеріалів та інструментів. Оволодіння дитиною не лише певною сумою знань і вмінь, але й здатністю в розумних межах фантазувати, активно мислити.

Види зображувальної діяльності, їх характеристика.

Основним завданням виховання та навчання в процесі образотворчої діяльності є одержання дітьми вмінь передавати уяву про предмети, явища за допомогою виразних образів. Залучаючи дітей до художньої творчості, вихователь повинен виховувати в них естетичне відношення до зображувального мистецтва., до оточуючого життя, допомагати накопиченню естетичних вражень, формувати індивідуальні інтереси, здібності, нахили.

Для вирішення цих завдань в дитячому садку ми знайомимо дітей з різними видами образотворчої діяльності такими як малювання, ліплення, аплікація та конструювання. Кожен з цих видів має свої можливості у відображенні вражень дитини про оточуючий світ.

Малювання – це графічно – живописний засіб зображення предметів і явищ, основою якого є колорит, форма, композиція.

Спостерігаючи предмет, діти повинні вміти передавати в малюнку його характерні властивості, створювати художній образ, відображати сюжет; засвоювати деякі елементи візерунка (в декоративному малюванні), поступово набуваючи первинні навички техніки малювання.

Ліплення – це пластичне, об'ємне зображення предметів.

Способом пластичного зображення діти повинні вміти передавати форму предметів, фігур, тварин, птахів, людини; використовувати матеріал (глина, пластилін та інші), який дозволяє змінювати зовнішній вигляд персонажів, їх рухи, пози, досягаючи необхідної виразності.

Аплікація – це декоративно – силуетний спосіб зображувальної діяльності. Діти повинні вміти вирізувати з паперу різні силуети, візерунки, орнаменти, наклеювати їх на кольорове тло, створюючи повну гармонію. При цьому у

дитини розвивається координація рухів рук, самоконтроль, а в роботі з папером, ножицями, клеєм набуваються технічні навички.

Конструювання – це продуктивна діяльність, в процесі якої створюються різноманітні іграшки з різних матеріалів або споруди з будівельних матеріалів та конструкторів.

Конструювання має загальне із образотворчою діяльністю, бо створюючи будь – яку конструкцію, слід обмірковувати задум, виконати ескіз у вигляді малюнка на папері, вирішувати оформлення предмета не лише у відношенні форми, додаткових деталей, але й кольору. Конструювання з різних матеріалів більш ніж малювання, ліплення та аплікація пов'язано з грою. Гра дуже часто супроводжує процес конструювання, а зроблені вироби діти завжди використовують в іграх.

Всі розглянуті види образотворчої діяльності тісно пов'язані між собою. Цей зв'язок відбувається перш за все крізь зміст робіт. Деякі теми є спільними для всіх видів – зображення будинків, транспорту, тварин тощо. Зв'язок між різними видами образотворчої діяльності здійснюється шляхом послідовного оволодіння формоутворюючими рухами в роботі з різними матеріалами.

Конспект квест-гри

«У пошуках новорічних іграшок»

Мета: принести дітям радість і задоволення від ігор розвиваючої спрямованості та роботи в командах з батьками. Підтримувати інтерес до інтелектуальної діяльності, бажання грати, проявляючи наполегливість, цілеспрямованість, взаємодопомога.

Завдання:

Освітні завдання:

Принести дітям від взаємодії один з одним в рухово-ігрової діяльності та з батьками в командній роботі.

Розвиваючі завдання:

Стимулювати розвиток розумових здібностей, розвивати у дітей увагу, пам'ять, логічне мислення, інтерес до вирішення пізнавальних і творчих завдань в команді.

Виховні завдання: виховувати почуття колективізму і взаємодопомоги.

Матеріал: Конверт з листом від Діда Мороза, білі сніжки і сніжинки, «крижинки» з цифрами, парні зошити, прості олівці, новорічний носок для подарунків, «новорічний скриню», новорічні іграшки, музичний центр.

Хід квесту

Вихователь: прийшовши вранці в групу, я знайшла дивний конверт. Лист адресовано вам. Як ви думаєте, хто міг би його надіслати? *(діти міркують з вихователем)*

Вихователь: Відкриємо конверт і тоді дізнаємося, хто його надіслав. *(відкривають конверт - в ньому розрізні картинки - новорічний мішок)*

Вихователь: Що це, як ви думаєте? *(розрізні картинки)*. Подивіться, на них є цифри. *(Вихователь пропонує взяти по одній картці і по порядку цифр скласти картинку, Діти разом з батьками збирають і роблять висновок, що лист надіслав Святий Миколай)*.

Вихователь: У конверті є ще й лист (*Вихователь: дістає лист з конверта і читає його*).

«Доброго дня, мої любі! Я знаю, що ви дуже сильно чекаєте коли почнуться свята, і цілий рік ви намагалися і намагаєтеся, вести себе добре, за ваші старання я приготував вам новорічні іграшки! Але, щоб їх отримати, вам необхідно виконати завдання. Тільки сміливі і дружні зможуть їх отримати.

Успіхів! Даю підказку:

«У групі ви сніжки відшукайте

Мої завдання прочитайте»

Святий Миколай

Вихователь: як же ми знайдемо сніжки, якщо снігу на вулиці немає, та й в групі вони б розтанули. На що схожий сніжок? (*на кульку*). Давайте пошукаємо.

Знаходять кулю з цифрою 1. Вихователь: читає завдання:

«Відгадайте загадки. Вони сховалися в книжці про мене (*в книжковому куточку*).

Загадки Діда Мороза.

– Ой, розтанула пушинка! Стала краплею.....? (сніжинка).

– Якщо Святий Миколай прийде, то принесе.....? (подарунки).

– Хто слухняних, чемних діток

Любить, поважає?

Хто на санях чарівних

В гості приїжджає?

Хто торбиночки-чаклунки,

Що в них діткам подарунки

Уночі тихо-тихенько

Під подушечки ховає?

Підказка Святого Миколая: наступний сніжок ви знайдете там, де можна побачити чудові сни.

Відгадують, зясовують що куля з цифрою 2 в спальні. Вихователь: читає завдання:

«Згадайте про кого була остання загадка (про Святого Миколая). А згадайте нову пісеньку про Святого Миколая.

Вже надходить ніч чарівна,
Спить увесь рідненький край.

Ось, ось в наші всі оселі

Завітає Миколай.

Приспів:

Миколай, Миколай,

Ти до нас завітай.

Всім малятам усміхнись

Щирим серцем пригорнись.

Жде його малеча вся,

Ой, радіє дітвора,

І усі, усі дорослі,

Миколая ждуть у гості.

Приспів.

Вже ідуть морози люті

І паде пухнастий сніг,

Миколая ждуть усюди,

Всі в у цю чарівну ніч.

Вихователь: А щоб знайти Зснїжку, Святий Миколай пропонує згадати що ви вмієте робити парами. (ходити, танцювати, малювати в зошитах). Пошукаймо снїжку?

Знаходять снїжок, на ньому завдання «знайти тїнь Святого Миколая» (робота в парних зошитах).

Вихователь: Молодці! Всі із завданням впоралися. Залишилося зовсім небагато завдань, і ми знайдемо, де ж заховані іграшки. Шукаємо снїжку. Для цього потрібно вибрати капітана який поведе вас по темному лабіринту. Давайте вирішимо, хто піде попереду з відкритими очима. Решта, закривши очі і поклавши руки на плечі товариша, підуть за ним, виконуючи завдання.

Йдемо прямо, переступаємо через купини, вузька стежка-йдемо на носочках; низька стеля -прігнулись. Випрямилися (*вийшли в роздягальню*).

Завдання: пройдіть по Крижинці.

Вихователь: Святий Миколай дає підказку. Наступати можна тільки на ті, крижинки. Зачарована кожна друга крижинка.

Вихователь: Ви, напевно, трохи втомилися. Давайте посидимо, відпочинемо і послухаємо ваші вірші. Діти *читають вірші про зиму*.

Вихователь: Ой, дивіться, під ялинкою ще сніжок. Читаємо завдання?

У гаражі з машинками знайдете коробку. Якщо дізнаєтесь що в ній, не відкриваючи, то знайдете іграшки.

Діти дістають коробку. На ній загадка: в коробці річ, яку проковтнув крокодил.

Назвіть автора казки? Як вона називається? (*К. Чуковський «Мойдодир»*).

Вихователь: Що сталося в казці? Якими словами закінчується казка? (*«Вмиваються кошенята ...»*). Як ви думаєте, де можуть знаходитися наші іграшки?

Учасники знаходять скриньку з іграшками в умивальній кімнаті і прикрашають ялинку.

Проблемний стіл

«Інтегрована діяльність дитини при створенні художнього образу»

Мета: *розкрити можливості інтегрованої діяльності для розвитку художньої творчості дітей*

Завдання:

- Формування нового, теоретично збагаченого мислення педагога, здатного взаємодіяти з дитиною на принципах співпраці.
- Забезпечення оптимального навантаження в навчально-виховному процесі засобами природовідповідних технологій з метою вивільнення часу для самостійної образотворчої діяльності;
- Створення умов для введення практичного досвіду, отриманого дитиною на занятті, уроці в її повсякденне життя;
- Розробка циклу інтегрованих занять, уроків для кожної вікової групи з методичним забезпеченням.

Актуальність: Сприяння розвитку у дітей цілісної та багатовимірної картини світу передбачає дотримання одного з провідних методологічних принципів - інтеграції. Цей принцип покладено в основу Базового компонента дошкільної освіти, діючих програм початкової освіти. Ознайомлення педагогів з різновидом природовідповідної технології сприятиме ефективності освітнього процесу та розвитку творчого потенціалу дітей.

Інноваційність: формує нове мислення педагога, що сприяє взаємодії з дітьми на засадах партнерства.

Практична значимість: знайомить з умовами, структурою, видами інтегрованої діяльності, умовами стимулювання творчості, конкретизує знання педагогів з цього питання, дає зразки побудови практики.

План роботи методичного об'єднання:

Бліц-опитування.

Використання інтегрованої діяльності як умови для розвитку художньої творчості дітей (доповідь).

- Перегляд практичної діяльності в групах дітей старшого дошкільного віку та 1-х класах початкової школи.
- Аналіз переглянутої практичної діяльності.
- Умови для проведення різних видів художньої діяльності (Методичні рекомендації для педагогів).

Мистецтво пробуджує творчу активність дитини, розвиває емоційно-чуттєву сферу, образне мислення, уяву, спостережливість, розум, формує естетичні уявлення, моральну поведінку.

Мистецька діяльність проходить червоною ниткою крізь всі сфери життєдіяльності та лінії розвитку, тож її варто будувати за принципом інтеграції. Різні види мистецької діяльності та власна художня діяльність дітей повинні гармонійно поєднуватись на заняттях, уроках і в життєвих ситуаціях.

Інтегровані заняття, на відміну від традиційних, дають додаткові можливості для формування у дітей мистецьких уявлень, знань і умінь. Інтегровані технології передбачають кількісне збільшення та якісне збагачення зіставлень, аналогій, стимулювання міжсенсорних асоціацій, розширення діапазону художньо-естетичних узагальнень.

Форми організації образотворчої діяльності:

- Індивідуальне виконання завдань в умовах групових занять.
- Виконання завдань парами.
- Виконання завдань невеликою групою.
- Колективна робота.
- Спільна робота з педагогом.
- Спільна робота дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів.
- Самостійна художня діяльність.

Фронтальна форма організації доречна на певному етапі пізнавальної діяльності, при ознайомленні з творами мистецтва.

Для формування творчості в малюванні велике значення має взаємодія художнього слова, музики, образотворчого мистецтва. Завдяки цьому педагог створює в дітей емоційний настрій, викликає бажання самостійно передати образ

у своїй роботі.

Т.С. Комарова розглядає інтеграцію як глибоку форму взаємозв'язку, взаємопроникнення різного вмісту виховання і освіти дітей, що охоплює всі види художньо-мистецької діяльності, при цьому автор підкреслює, що «...в інтеграції один вигляд мистецтва виступає стержневим інший - допомагає ширшому і глибшому осмисленню образів і їх створенню різними виразними засобами».

Інтеграція охоплює всі види художньо-мистецької діяльності малят, включає знайомство зі всіма видами мистецтва. При інтеграції різних видів мистецтва, засобів естетичного виховання, художньої діяльності їх певні змістовні аспекти завжди виступають в ролі стержневих.

Стосовно інтеграції у роботі з естетичного виховання і розвитку художньо-мистецьких здібностей дітей як так звані базові складові найчастіше виступають витвори мистецтва, в тому числі народного і декоративно - прикладного, дитяча художня література, усна народна творчість. Феномен Тренінг креативності та розвитку творчих здібностей.

(для вихователів днз і вчителів початкової школи)

Тема: «Світ творчості навколо мене»

Група: Здібні, обдаровані учителі.

Мета: Максимально - сприяти психічному й особистісному розвитку кожного учасника ; допомогти розкрити свій життєтворчий потенціал; розвивати пізнавальні і творчі здібності учнів, навички спілкування сприяти розвитку творчої уяви, допитливості, сміливості та гнучкості мислення.

Результати

Наприкінці заняття учасники:

розкривають зміст поняття « обдарованість» «здібності», «творчість»;
удосконалюють навички креативного мислення, творчої уяви, допитливості, гнучкості мислення;

набувають навичок активного спілкування

Ресурсні матеріали: папір, стікери, маркери, фломастери.

Вступ. Повідомлення теми тренінгу, його мети (5 хв.)

Вправа на знайомство "Ім'я + якості"

Мета: розвиток відчуття приналежності до групи; зближення один з одним.

Умова: учасникам тренінгу пропонується написати своє ім'я і на кожну літеру імені придумати слова, що характеризують ваші найкращі якості (наприклад,)

Моє ім'я - Надя - ніжна, активна, добра, яскрава.

Час: 10 хв.

Правила роботи в групі (2 хв.)

Мета. Організація заняття.

Сьогодні, я пропоную вам правила роботи нашої групи, що забезпечать нам максимальний результат від заняття та раціонально використаний час.

Правило толерантності;

Правило Вимкненого телефону;

Правило Я + Ти = Ми;

Правило добровільності і активності;

Правило відвертості і відкритості;

Говорити лише від свого імені.

Очікування (5хв.)

Вправа «Зоряне небо»

Мета. Виявлення сподівань учасників, актуалізація концепції тренінгу..
Зараз, я пропоную вам висловити свої очікування від нашого заняття. Перед вами плакат на якому зображене зоряне небо, у кожного з вас є декілька зірочок різних кольорів, які означатимуть ваш настрій: оранжева - гарний настрій, жовта — добрий настрій, блакитна — поганий настрій. Візьміть ручку та напишіть свої очікування, бажання від заняття та розмістіть їх на небі. Наприкінці ми перевіримо чи справдились вони!

II. Основна частина (25 хв.)

2. Теоретичний блок

1. Інформаційне повідомлення (3 хв.) Обдарованість - це високий рівень здібностей людини, що дозволяє їй досягти особливих успіхів у певній галузі

діяльності. Розрізняють загальну і спеціальну обдарованість. Загальна розумова обдарованість виявляється в оволодінні всіма видами діяльності, для успішного здійснення яких необхідні певні розумові якості. Спеціальна обдарованість пов'язана з певними видами діяльності, в яких вона найбільше розвивається.

Розрізняють обдарованість:

соціальну - лідерську;

художню - музичну, образотворчу, сценічну;

психомоторну - спортивні здібності;

інтелектуальну - здатність аналізувати, мислити, зіставляти факти (серед інтелектуальних дітей є такі, які навчаються відмінно з 1-2 предметів і не встигають з інших);

академічну - надзвичайна здатність до навчання взагалі, стають відмінними спеціалістами;

творчу - нестандартне бачення світу й нешаблонне мислення (але такі діти часто не досягають поставленої мети і є невдахами. З дитинства вони всіх дратують. Важливо таку дитину побачити і допомогти їй).

Усі обдаровані діти мають потребу в знаннях, яскраво виражений інтерес до певної галузі знань. Немає потреби примушувати їх вчитися, вони самі шукають собі роботу, частіше складну інтелектуальну, із задоволенням нею займаються, присвячуючи їй увесь свій вільний час. Обдаровані діти вільно і швидко оволодівають відповідними вміннями і навичками. Вони показують високий рівень досягнень.

Обдарована дитина шукає спілкування з дорослими, бо ті розуміють її краще, ніж однолітки, які часто насміхаються, дають прізвиська. Обдаровані діти часто перебільшено емоційні, вони запальні, легко збуджуються через дрібниці, але це не вередування, а виявлення багатства їх натури.

Творчі діти рідко бувають спокійними, вони страждають від своєї винятковості, але багатьох рятує тонке відчуття гумору, вони цінують його.

У них особлива мова, особливе сприйняття. Тому такі якості обдарованих дітей вимагають особливого підходу до них, і не випадково за рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я входять до "групи ризику". Вони

потребують особливого виховання, спеціальних, індивідуальних навчальних програм, спеціально підготовлених вчителів, шкіл.

У дорослому житті люди стримують свою творчу уяву, в них зникає бажання експериментувати й досліджувати. Таким чином, не можна реалізувати свій творчий потенціал та подолати перешкоди на шляху до творчості. Це зовсім не означає, що дорослим не вистачає здібностей, просто вони мало використовують свій творчий потенціал. Чим доросліша людина, тим більше знижується рівень її творчих здібностей.

Джордана Айана пропонує 10 стратегій, спрямованих на творче вирішення завдань, пов'язаних із сім'єю, навчанням, роботою, захопленнями:

1. Підтримувати зв'язки з іншими людьми.

Створити навколо себе збагачене життєве середовище.

Виходити зі свого «футляра» - подорожувати.

Розважатися, жартувати.

Розширювати свій світогляд - читати.

Наближатися до мистецтва.

Дати волю своїй альтернативній свідомості.

8. Зазирнути вглиб своєї душі.

Творчі особистості наділені такими якостями: творча уява, фантазія, оригінальність, швидкість та гнучкість мислення. Існують різні рівні обдарованості і для того, щоб їх визначити ми створимо «Творче дерево»

«Піраміда обдарованості»

здібності - індивідуальні риси особистості, які дають змогу за рівних умов успішніше опанувати певну діяльність, розв'язувати завдання, проблеми; характерні практично для кожної людини;

обдарованість - специфічне поєднання здібностей, інтересів, потреб, яке дає змогу виконувати певну діяльність на якісно високому рівні; характерна для невеликого кола людей;

творча обдарованість дає змогу успішно розв'язувати завдання, виконувати діяльність творчим, оригінальним шляхом, тобто нетрадиційно, не так, як інші; таких людей ще менше;

талант - система рис, які дають змогу особистості досягати значного успіху в оригінальному виконанні творчої діяльності; таких людей дуже і дуже небагато, декілька тисяч на покоління;

геніальність - найвища форма таланту, системна характеристика особистості, яка свідчить про її над оригінальні досягнення, що суттєво переважають «звичайну» і навіть творчу діяльність; винятковий випадок, таких людей народжується не більше 30 на рік.

Практичний блок Вправа №1

Зараз я пропоную вам вправу «Малюємо казку»(10 хв.)

Мета. Розвивати вміння творчої уяви, інтуїції, систематизувати свої творчі ідеї; формувати комунікативні навички, вміння співпрацювати.

Інструкція. Кожна група отримує маленькі геометричні фігурки. Якщо додати до них додаткові лінії, у вас вийдуть цікаві предмети або сюжетні малюнки.

Завдання. Спробуйте придумати героїв та казку про них казку. Зробіть її повною і цікавою. На роботу у вас є 10 хвилин.

Презентація груп (2 хв.)

Обговорення: - Чи складно було виконувати цю вправу? Що заважало?

Вправа №2

Тест на кмітливість

Яке хлоп'яче ім'я можна однаково читати з обох боків, вперед і назворот?

Що спершу треба зробити, лягаючи спати?

У млині було вісім мішків, на кожному мішку сиділо по дві миші, прийшов мельник з котом, скільки тепер стало ніг.

В яку бочку не можна налити води?

Серед горба осел, з одного боку горба вогонь горить, з другого ліс густий, з третього глибоке озеро. Лісом піти - осел роги поламає, вогнем - згорить, через озеро - не вміє плавати, утопиться. Куди ослові пройти?

Одного батька і одної матері дитина, а нікому з них не син.

Ішло дві матері і дві дочки. Знайшли три яблука і поділились. Кожній дісталось по одному. Як так вийшло?

Хто найчастіше оглядається?

Що стоїть посередині Полтави?

Якщо машина їде, яке в неї колесо не крутиться?

Де вода стоїть стовпом?

Складіть віршика з шести літер.

Чоловік їде у вагоні і йому сниться, що він сидить на підлозі, а дошки летять у безодню. Чоловік лишився на одній дошці, що йому треба зробити, аби не впасти.

Жило триста котів і один чоловік. Скільки було там ніг?

Хто показує кожному його обличчя, бо не має власного?

На небі одна, на землі немає, у баби дві, у дівки нема.

Без чого хату не можна збудувати?

Коли ми дивимось на цифру "два", а кажемо "десять"?

Вправа №3 "Корзинка творчих ідей"

Мета: стимулювання творчої уяви й фантазії, розвиток оригінальності, швидкості та гнучкості мислення.

Звучить музика Ф. Шопена "Фантазія".

Час: 5 хв.

Інструкція: подумайте, обговоріть у групі і запишіть, якомога більше способів використання звичайного предмету (наприклад, ручки, зошита тощо) і його нових призначень. Оцінюються: продуктивність використання завдань шляхом підрахування кількості відповідей за певний інтервал часу; гнучкість - кількість переключень з одного об'єкта на інші; оригінальність - за частотою такої відповіді в однорідній групі.

Релаксація

Вправа № 4 «Лимон»

Мета: навчати керування станом м'язового напруження і розслаблення.

Сядьте зручно, руки вільно покладіть на коліна долонями догори, плечі й голова опущені, очі заплющені.

Подумки уявіть собі, що у вас у правій руці лежить лимон.

Починайте повільно його стискати, доки не відчуєте, що видавили з нього

увесь сік.

Розслабтеся. Запам'ятайте свої відчуття.

Тепер уявіть собі, що лимон знаходиться у лівій руці.

Починайте повільно його стискати, доки не відчуєте, що видавили з нього увесь сік.

Розслабтеся. Запам'ятайте свої відчуття.

Насолодіться станом спокою.

Підсумок: регулярне виконання даної вправи допомагає поступово ставати рівноваженими, бадьорими, спокійними.

Вправа № 5 «Моє бачення творчої особистості».

Ви повинні протягом п'яти хвилин до кожної літери слова «творчість» дібрати якості, які, на вашу думку, характеризують творчу дитину (Після виконання творчого завдання один представник групи зачитує версію розшифровки слова «творчість».)

Т - толерантний, терплячий, трудолюбивий...

В - винахідливий, відкритий, впевнений, вольовий, відвертий, відповідальний...

Р - рішучий, розкутий, реактивний, романтичний, різний...

Ч - чутливий, чесний, чуйний, чарівний...

І - ініціативний, інтелігентний, інтелектуальний...

С - самостійний, свідомий, самодостатній, сумлінний, сміливий...

Т - товариський, турботливий, тактовний...

Вправа № 6

Техніка «Колаж»

Мета: розвивати оригінальність і гнучкість мислення, стимулювати творчу уяву та фантазію, згуртувати колектив.

Психолог. Кажуть, що справжня жінка з нічого може зробити три речі: салат, капелюшок і конфлікт. Ми з вами - справжні жінки. І я переконана, що крім цих трьох речей можемо ще дещо створити.

Зараз вашій увазі пропонується техніка «Колаж», яка виконуватиметься в групах. (Колаж - це один із варіантів арттерапевтичних методів, що полягає в

наклеюванні на основу відмінних від неї матеріалів, відмінних за кольором і формою. Все наклеюється на ватман.)

За допомогою вирізок із журналів, газет, листівок вам потрібно створити образ на тему: «Мрії творчого вихователя».

Колаж може бути доповнений власними надписами, малюнками.
Обговорення.

III Підсумок тренінгу

Вправа № 7 Прощання «Аплодисменти»

Ми з вами добре попрацювали. На завершення нашої роботи я пропоную уявити на одній долоні посмішку, на іншій - радість. А щоб вони не втекли від нас, їх треба міцно-преміцно поєднати в аплодисменти.

Додаток 7

Форма роботи: Методичне об'єднання вихователів дошкільних закладів і вчителів початкових класів

Тема : Інтегрована діяльність дитини при створенні свого художнього образу.

Мета: розкрити можливості інтегрованої діяльності для розвитку художньої творчості дітей
Завдання:

Формування нового, теоретично збагаченого мислення педагога, здатного взаємодіяти з дитиною на принципах співпраці.

Забезпечення оптимального навантаження в навчально-виховному процесі засобами природовідповідних технологій з метою вивільнення часу для самостійної образотворчої діяльності;

Створення умов для введення практичного досвіду, отриманого дитиною на занятті, уроці в її повсякденне життя;

Розробка циклу інтегрованих занять, уроків для кожної вікової групи з методичним забезпеченням.

Актуальність: Сприяння розвитку у дітей цілісної та багатовимірної картини світу передбачає дотримання одного з провідних методологічних принципів - інтеграції. Цей принцип покладено в основу Базового компонента дошкільної освіти, діючих програм початкової освіти. Ознайомлення педагогів з

різновидом природовідповідної технології сприятиме ефективності освітнього процесу та розвитку творчого потенціалу дітей.

Інноваційність: формує нове мислення педагога, що сприяє взаємодії з дітьми на засадах партнерства.

Практична значимість: знайомить з умовами, структурою, видами інтегрованої діяльності, умовами стимулювання творчості, конкретизує знання педагогів з цього питання, дає зразки побудови практики.

План роботи методичного об'єднання:

Бліц-опитування.

Використання інтегрованої діяльності як умови для розвитку художньої творчості дітей (доповідь).

Перегляд практичної діяльності в групах дітей старшого дошкільного віку та 1-х класах початкової школи.

Аналіз переглянутої практичної діяльності.

Умови для проведення різних видів художньої діяльності (Методичні рекомендації для педагогів).

Мистецтво пробуджує творчу активність дитини, розвиває емоційно-чуттєву сферу, образне мислення, уяву, спостережливість, розум, формує естетичні уявлення, моральну поведінку.

Мистецька діяльність проходить червоною ниткою крізь всі сфери життєдіяльності та лінії розвитку, тож її варто будувати за принципом інтеграції. Різні види мистецької діяльності та власна художня діяльність дітей повинні гармонійно поєднуватись на заняттях, уроках і в життєвих ситуаціях.

Інтегровані заняття, на відміну від традиційних, дають додаткові можливості для формування у дітей мистецьких уявлень, знань і умінь. Інтегровані технології передбачають кількісне збільшення та якісне збагачення зіставлень, аналогій, стимулювання міжсенсорних асоціацій, розширення діапазону художньо-естетичних узагальнень.

Форми організації образотворчої діяльності:

Індивідуальне виконання завдань в умовах групових занять.

Виконання завдань парами.

Виконання завдань невеликою групою.

Коллективна робота.

Спільна робота з педагогом.

Спільна робота дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів.

Самостійна художня діяльність.

Фронтальна форма організації доречна на певному етапі пізнавальної діяльності, при ознайомленні з творами мистецтва.

Для формування творчості в малюванні велике значення має взаємодія художнього слова, музики, образотворчого мистецтва. Завдяки цьому педагог створює в дітей емоційний настрій, викликає бажання самостійно передати образ у своїй роботі.

Т.С. Комарова розглядає інтеграцію як глибоку форму взаємозв'язку, взаємопроникнення різного вмісту виховання і освіти дітей, що охоплює всі види художньо-мистецької діяльності, при цьому автор підкреслює, що «...в інтеграції один вигляд мистецтва виступає стержневим інший - допомагає ширшому і глибшому осмисленню образів і їх створенню різними виразними засобами».

Інтеграція охоплює всі види художньо-мистецької діяльності малят, включає знайомство зі всіма видами мистецтва. При інтеграції різних видів мистецтва, засобів естетичного виховання, художньої діяльності їх певні змістовні аспекти завжди виступають в ролі стержневих.

Стосовно інтеграції у роботі з естетичного виховання і розвитку художньо-мистецьких здібностей дітей як так звані базові складові найчастіше виступають витвори мистецтва, в тому числі народного і декоративно - прикладного, дитяча художня література, усна народна творчість. Феномен інтегрованого розвитку і прояву художньо-мистецьких

здібностей пояснюється також можливістю образно передавати об'єкти і явища дійсності в різних видах мистецтва, з використанням специфічних засобів зображення і вираження.

Таким чином інтеграція - це складний структурний процес, що вимагає: навчання дітей розглядати будь-які явища з різних точок зору; розвитку уміння застосовувати знання з різних областей в рішенні конкретної творчої задачі;

формування в дітей здатності самостійно проводити творчі дослідження; розвитку у них бажання активно виражати себе в будь-якій творчості.

Узагальнюючи погляди учених, що займаються проблемою інтеграції у різних областях наук, визначимо етапи інтегрованого підходу до процесу навчання мистецтву і художньому вихованню, які можна сформулювати таким чином:

етап художньої інтеграції слід розглядати як цілісність - погляд на інші мистецтва з позицій одного мистецтва.

етап - взаємозв'язок, взаємодія мистецтва з довколишнім життям, природою, історією, культурою.

етап — системність художнього мислення, вираження мистецтва через символ, знак.

Інтегрований підхід сприяє переосмисленню загальної структури організації учбового процесу, спеціальній підготовці дітей до процесу сприйняття, розуміння і осмислення інформації (позицій науки, історії, розвитку культури, особливостей різних мистецтв, довколишньої природи), формування в дітей розуміння і уявлень про взаємодію всього в світі, як єдиного цілого.

В дошкільному віці присутнє інформаційно-образне і сенсорне насичення дитини, її гармонійний розвиток на основі поліхудожнього сприйняття світу і вираження себе в різних видах діяльності. Мистецтво розглядається як засіб освоєння, відкриття світу в багатообразних формах його прояву.

Інтегроване навчання дозволяє побачити і зрозуміти будь-яке явище цілісно. Існує наочна система навчання і часто виходить, що знання залишаються розрізненими, штучно розчленованими за наочним принципом, а в результаті діти не завжди цілісно сприймають всю картину навколишнього світу. Інтегровані заняття є об'єднанням декількох видів діяльності.

Заняття, уроки інтегрованого характеру викликають інтерес, сприяють зняттю перенапруження, перевантаження і стомлюваності за рахунок перемикання їх на всілякі види діяльності.

Інтегровані заняття, передбачають глибоку форму взаємозв'язку, взаємопроникнення різного вмісту виховання і освіти дітей. Такий зв'язок

забезпечує глибше і різностороннє пізнання предметів і явищ дійсності, формування асоціацій і їх активізацію в процесі творчості у всіляких формах

естетичної діяльності. В інтеграції один вигляд мистецтва виступає стержневим інший - допомагає ширшому і глибшому осмисленню образів і їх створенню різними виразними засобами. Інтегровані заняття направлені на вивчення нового матеріалу. Педагогічний сенс такого викладання полягає в тому, що воно передбачає планувати заняття, уроки по темі, загальній для декількох предметів, які можуть проводитися різними педагогами в різні години.

Художня творчість дітей дошкільного віку — це:

створення дитиною значущого перш за все для неї суб'єктивно нового продукту (малюнок; розповідь, танець, пісенька, гра);

доповнення до вже відомих раніше не використаних деталей, що по-новому характеризують створюваний образ;

придумування сюжетних елементів, дій, характеристик героїв і так далі;

вживання засвоєних способів зображення або засобів виразності в новій ситуації (для зображення предметів знайомої форми, для передачі образів на основі опанування мімікою, жестами, варіаціями голосів і так далі);

використання і створення різних варіантів зображення, ситуацій, рухів, прояв ініціативи у всьому.

Під творчістю ми розуміємо і сам процес створення образів, і пошук способів, шляхів рішення задачі (образотворчої, ігрової, музичної).

Необхідним є цілеспрямоване навчання дітей художній творчості. Творчий початок дитини виявляється навіть в зміні величини предметів, в доповненні зображень якимось деталями, в зміні кольору. Ускладнюється і рішення образотворчої задачі. Діти з величезним задоволенням передають фантастичні образи, придумують казкових героїв, чарівну природу. В більшості дошкільників творчість само по собі не розвивається і не виявляється. Для повноцінного естетичного розвитку і формування художньо-мистецьких здібностей дітей необхідні певні умови: розвивальне середовище; навчання технічним прийомам зображення; організація мистецтвознавчих спостережень;

додаткове включення аналізаторів; практичний досвід.

Пріоритетна увага має бути приділена грі, малюванню, конструктивній, музичній і театралізованій діяльності. Це сприяє всебічному розвитку дитини, дозволяє створювати атмосферу максимального емоційного благополуччя, наповнювати життя дітей цікавим вмістом.

Змістовна складова освіти має бути цікавою для дітей, формувати художньо-мистецькі здібності, будуватися на основі інтеграції видів мистецтва і використання всіляких методів і прийомів роботи з дітьми в цьому напрямі.

Необхідно створювати художнє естетичне середовище. При цьому в оформленні активну участь повинні брати діти. Вони разом з педагогами прикрашають приміщення, створюють елементи декорацій і деталі костюмів для ігор-драматизацій, інсценувань тощо. Рекомендується широко використовувати дитячі малюнки; систематично організовувати виставки.

Корисно постійно включати в педагогічний процес всілякі ігри, ігрові прийоми і ситуації. Такі методи максимально сприяють формуванню значимої для кожної дитини мотивації навчання.

Необхідно різноманітити форми, засоби і методи навчання, матеріали для роботи, що надаються дітям.

Педагогові слід виключити із навчальної діяльності формалізм, шаблони, сухість, зайвий дидактизм, нав'язування свого уявлення про вирішення образу, сюжету.

Кожна дитина заслуговує на уважне, тактовне відношення, пошану до її творчості і до результатів діяльності. Тому слід створювати творчу доброзичливу атмосферу на кожному занятті, уроці і формувати такий же підхід до дитячої творчості і її результатів у батьків.

Педагог повинен демонструвати довіру до дитини, виключити зайву опіку. Все це сприятиме максимальній активізації досвіду, навичок і умінь дітей.

В творчій діяльності дитини, виходячи з методики Комарової, слід виділяти три основні етапи, кожен з яких вимагає специфічних методів і прийомів керівництва з боку дорослого.

Перший етап — виникнення, розвиток, усвідомлення і оформлення

здуму.

Тема майбутнього зображення може бути визначена самою дитиною або запропонована педагогом (конкретне ж рішення повинна приймати лише дитина). Чим старші діти тим багатше їх досвід в образотворчій діяльності, тим більше стійкий характер набуває задум.

Другий етап — процес створення дітьми зображення.

Навіть якщо тему називає педагог, це не позбавляє дитину можливості творити, а лише допомагає направити її увагу (якщо педагог не регламентує образотворче рішення). Значно більші можливості з'являються, коли малюнок створюється за задумом дитини. Педагог задає лише напрям вибору теми, зміст майбутнього «шедевра». На цьому етапі дитина повинна опанувати способи зображення, виразні засоби, специфічні для малювання.

Третій етап — аналіз результатів — пов'язаний з двома попередніми і є їх логічним продовженням і завершенням.

Переглядання і аналіз створених дітьми робіт повинні здійснюватися при їх максимальній активності, що дозволяє повніше осмислити результат діяльності. Після закінченню роботи всі малюнки, вироби виставляються в зручному місці. Кожна дитина зможе переглянути роботи товаришів, зрозуміти різноманітність рішень, побачити свій твір серед інших, порівняти.

Діти зможуть вибрати зображення, які їм більш всього сподобалися і обгрунтувати свій вибір.

Перегляд і розбір робіт потрібно організовувати, не допускаючи шаблону, інакше це буде нудно і не викличе інтересу, позитивного емоційного відгуку. Розгорнутий аналіз не обов'язковий на кожному занятті, уроці. Все визначається особливостями і призначенням створюваних виробів — так, якщо виготовлялися ялинкові прикраси, то в кінці потрібно їх повісити на ялинку, помилуватися ними, порадіти, що новорічне дерево стало таким прибраним та гарним. Якщо діти створювали колективну композицію, то слід звернути увагу на те, яка красива загальна картина і запропонувати подумати, що можна зробити, аби вона стала ще цікавіша. Перегляд і аналіз дитячих робіт мають бути пов'язані із завданнями заняття, уроку.

В інтегрованій діяльності різні види художньої діяльності згруповані в своєрідні блоки (цикли) змістовної роботи з дітьми. Для блоків (циклів) вибраний такий вміст, який цікавий дітям, викликає у них позитивне емоційне відношення, дозволяє інтегрувати види художніх занять (музичні, мовні, по ознайомленню з художньою літературою), дитячої художньо- мистецької діяльності, гри; варіювати форми роботи з дітьми (заняття, вільна самостійна діяльність, прогулянка, гурткові, студійні і інші заняття) і методи організації роботи (вся група, підгрупи індивідуально). Об'єднання різних видів діяльності одним тематичним вмістом створює можливості для розширення асоціативних зв'язків, творчого осмислення теми і якнайповнішого її віддзеркалення за допомогою засобів виразності, специфічних для того або іншого вигляду художньої діяльності; забезпечує глибоке пізнання і емоційне переживання дитиною образів, створених в музиці, літературі, грі.

Організація навчального вмісту за принципом блоків дозволяє об'єднувати дітей і педагогів єдиним інтересом, творчим пошуком, прагненням створити загальну картину, композицію, свято; забезпечує змістовне спілкування дітей один з одним і з дорослими.

На етапі дошкільної освіти основний акцент повинний робитися на інтеграцію наочних галузей знань. Дошкільна освіта покликана забезпечити створення основного фундаменту розвитку дитини. В сучасній системі дошкільної освіти складаються нові моделі організації виховно-освітнього процесу в ДНЗ.

Інтеграція може виступати інструментом у створенні таких моделей. Багато фахівців визначають її як одну з шляхів досягнення якості освіти її оновлення і ефективності в розвитку особистості дитини, збереженні здоров'я і вільного простору дитинства. Цю тезу можна узяти за . основу в своїй діяльності.

Інтеграцію ми розуміємо як глибшу форму взаємозв'язку, взаємопроникнення різних розділів виховання і освіти дітей. Вона повинна охоплювати всі види художньо-мистецької і мовної діяльності, всілякі ігри: дидактичні, рухливі ігри-драматизації, сюжетно-рольові; образотворчу діяльність, художньо-мовну, музичну.

Інтеграція ґрунтується, з одного боку, на спільності психічних процесів, розвиток яких є необхідним для успішного здійснення будь-якої дитячої діяльності (естетичного сприйняття, образної уяви, образного мислення, уяви, емоційно-позитивного відношення до дійсності, а також пам'яті і уваги). З іншого - основою інтеграції стосовно предметів і вмісту естетичного, художнього напрямку є образ, який замислювався і передавався в різних видах художньої діяльності специфічними засобами виразності.

Для формування творчості в малюванні велике значення має взаємодія художнього слова, музики, образотворчого мистецтва. Завдяки цьому вихователь створює у дітей емоційний настрій, виникає бажання самостійно передати образ у своїй роботі.

Механізм інтеграції — образ, створений різними засобами і відтворений дітьми в різних видах діяльності:

в мовній — слово (оглядові визначення, епітети, порівняння, ритм);

в тій, що театралізується — рухи, жести, міміка, голос інтонація, пози;

в образотворчій — малюнок (форма, величина, колір, композиція, ритм);

в музичній — мелодія, ритм, гармонія, динаміка, інтонація і ін.

Все це дозволяє інтегрувати різні освітні сфери.

Так складається інтеграція вмісту образотворчого і мовленнєвого розвитку, образотворчого і музичного, при цьому єднальним елементом виступає образ (художній і мовленнєвий). Інтеграція художньої діяльності в педагогічному процесі може мати декілька варіантів.

Інтеграція вмісту дозволяє створити модель організації педагогічного процесу, де дитина осягає базові категорії (частина, ціле і ін.) з різних точок зору, в різних освітніх сферах і освоює способи перекладу вмісту з однієї мови на іншу.

Інтеграція вмісту як дорога особистого розвитку дошкільників надає дитині можливість яскравіше проявити себе в тому або іншому виді діяльності (художній або мовленнєвій). Вона спирається на відоме положення про те, що в основі будь-якої діяльності незалежно від її наочної орієнтації (художня, комунікативна, спортивна) лежать мотиви: бажання, схильності інтереси, безпосередньо пов'язані з вмістом діяльності.

Тому при відборі вмісту інтегрованої навчальної діяльності педагоги повинні чітко орієнтуватися на інтереси, схильності, бажання і здібності дітей, тобто виділяємо основний мотив дитячої діяльності. Мотивована таким чином дитяча діяльність результативніша, вона сприяє розвитку творчих або інших здібностей кожної дитини.

Інтеграція веде до того, що переглядаються цілі, завдання, методи роботи і представляються практично необмежені можливості комплексного підходу до навчання і розвитку дітей.

Таким чином інтегровані заняття, уроки більшою мірою відповідають концепції особисто-орієнтованого навчання і сприяють розвитку особистості дитини, тоді як одновидові заняття, уроки орієнтовані на розвиток діяльності.

Одним із шляхів реалізації інтегрованого навчання є тематичні проекти як форма організованої роботи з дітьми.

Висновки: педагоги побачили можливості інтегрованої діяльності для розвитку художніх здібностей дітей. Вихователі оволоділи здатністю організовувати партнерську взаємодію з дитиною. Стала системно використовуватись інтегрована художня діяльність. Діти стали більш відкритими в проявах пластичної, музичної, словесної, художньої творчості. Розвантажився блок навчальної діяльності.

Конспекти спільної ігрової діяльності батьків та дітей

Художник-чарівник

Мета: набуття навичок роботи з аквареллю по вогкому паперу. Вливання одного кольору фарби до іншого для отримання нового кольору.

Матеріал: два листки паперу: один простий, інший – змочений водою, вода, фарби, пензлик, склянка.

Хід гри

Вводимо учасників в ігрову ситуацію:

- Ми всі художники – чарівники, творимо на папері чудеса. Зараз я вам покажу, як це робиться. У мене два листки паперу. Це – звичайний папір, а цей – змочений чарівною водою. У вас на партах у склянках стоїть чарівна вода. Я беру папір, змочений чарівною водою папір повинен знаходитися в стадії висихання, пензликом малюю три пелюстки малиновою фарбою, кольори будуть розпливчастими), потім – три пелюстки фіолетовою фарбою. Бачите, як кольори впливають один на другий. Ось і вийшли чарівні квіти.

- Тепер давайте зробимо папір чарівним. Візьміть пензлик і опустіть у воду та змочіть ним папір. Покладемо пензлик, держіть руки над папером, закрийте очі і повільно рухайте і промовляйте: «Раз, два, три, папір чарівний. Дивись!». Так треба сказати 2-3 рази.

Учасники повторюють чарівні слова, а папір тим часом підсихає.

- Тепер ми можемо створювати чарівні квіти. Візьмемо тоненький пензлик, вмочимо у жовту фарбу, промалюємо три пелюстки жовтою фарбою, потім – три пелюстки червоною фарбою, потім малюємо зелень.

В кінці гри підводиться підсумок робіт.

Перевиховання Бруднулі

Мета: закріпити знання правил роботи з аквареллю.

Матеріал: вимазана фарбою лялька.

Хід гри

На початку уроку з–під столу з’являється вимазана фарбою лялька.

- Діти, а ви її ні про що не хочете запитати?

Діти задають різні запитання, і серед них – таке:

- Чому ти така замазана?

- Це проста історія, - відповіла Бруднуля. – Тільки відмитися не можу. Ми з Незнайком малювали фарбами осінні листки. Я поспішала і все зіпсувала.

- А що ти наробила, розкажи нам.

- Я почала малювати листок клену, весь зафарбувала зеленою фарбою, а потім згадала, що на кінчиках він почервонів. Стала я кінчики фарбувати червоною фарбою, а вийшов якийсь бруд. Поряд із зеленим листком лежав жовтий. Я стала жовтий фарбувати. А зелена фарба потекла у жовту. Ось подивіться, що вийшло.

(Вона показує малюнок.)

- Як ви думаєте, діти, чому в Бруднульки такий малюнок вийшов?

- Вона не знає правил роботи з акварельними фарбами, - дружно відповідають діти.

- А ви мені назвіть їх, діти, покажіть прийоми роботи. А я їх постараюся запам’ятати.

- А як бути із твоїм зовнішнім виглядом? Що треба зробити Бруднулі?

(пропонується помити руки, зробити зачіску, змінити одяг. Вихователь дістає іншу, чисту Бруднулю).

- А зараз, Бруднуле, слухай правила роботи з аквареллю.

- Яка ж я тепер Бруднуля? Стала зовсім чистою. Назвіть мене якось по-іншому.

Пригадуємо правила роботи з акварельними фарбами:

- 1) акварель потрібно розвести і, перш ніж малювати, перевірити колір на папері;
- 2) кольори не повинні перекривати один одного, інакше буде бруд;
- 3) якщо малювати аквареллю, де поряд є ще фарба, яка не просохла, фарба розтечеться;
- 4) малювати аквареллю можна і по вологому папері, тоді фарба розпливається, і виходить, що ми дивимося на малюнок через вологе скло;

5) потрібно знати правила змішування кольорів: червоний і синій кольори дають при злитті фіолетовий, червоний і жовтий – оранжевий, синій і жовтий – зелений. Учасники гри підходять до дошки і активно показують ляльці, що вони вміють.
- Я все зрозуміла, - говорить Бруднуля. – Дякую, Вам.

Хоровод фарб

Мета: закріпити основні кольористичні поняття, правила змішування фарб.

Матеріали: маски–окуляри, комірці, пофарбовані у різні кольори.

Хід гри

Учасники діляться на дві команди, вихователь – ведучий. Всі одягають маски–окуляри і комірці. Кожна маска – певна фарба. Виграє та команда, яка швидше і точніше виконає завдання ведучого.

Ведучий. Починається гра.

Я хотіла б малювати,

Але не знаю, як почати.

Фарби–маски, де ви?

Учасники. Ми тут!

Ведучий. Я візьму три фарби основні,

Ці фарби – не прості,

З них складаються всі інші.

Де ж ці фарби основні?

Вихователь слідкує, з якої команди швидше біжить до дошки три основні фарби, - червона, жовта, синя.

Ведучий. Якщо червона з жовтою подружаться,

Яка нова фарба утвориться?

Ведіть сюди подружку свою!

Червона і жовта фарби виводять оранжеву фарбу. Вихователь відзначає, хто це швидше зробив і нараховує команді бал.

Ведучий. Якщо жовта із синьою подружаться,

Яка нова фарба утвориться?

Ведіть сюди свою подружку!

Діти за командою ведучого виконують завдання.

Ведучий. Якщо червона з синьою подружиться,

Яка фарба утвориться?

Ведіть сюди свою подружку!

Теплі фарби!

Дружно за руки взялись,

Нахилились, посміхнулись,

Повернулись, розійшлися.

Холодні фарби!

Дружно за руки взялись,

Нахилились, посміхнулись,

Повернулись, розійшлися.

Ведучий. А тепер усі станемо в коло

(учасники утворюють коло).

Знаємо, хто за ким стоїть?

В хороводі один за одним

Фарба кожна горить.

Учасники під музику водять яскравий хоровод. Вихователь відзначає команду–переможця, учасники якої жодного разу не переплутали правила змішування кольорів, і всі добре знають кольоровий спектр.

Домашній предмет

Матеріал: аркуш паперу, прості і кольорові олівці.

Хід гри

Роздаються аркуші, на кожному з яких намальовано коло діаметром 4 сантиметри. Учасники працюють простими і кольоровими олівцями. Вихователь сповіщає учасникам, що до них завітав гість. Це – Барвінок. Він пропонує цікаву гру.

Барвінок. Зараз я покажу вам свій малюнок. Це коло. Спробуйте відгадати, що я хотів намалювати за допомогою цього кола, і відтворіть це на своїх листках. Тільки не можна збільшувати і зменшувати це коло.

Учасники домальовують коло. Не всі відразу здогадуються, як потрібно зображати предмет, використовуючи готову форму кола, бувають і помилки. І тоді Барвінок вказує на помилки, допомагає переробити роботу. Коли малюнки майже готові, він підбиває підсумки: «Правильно, все це я й хотів намалювати!». Малюнки у всіх вийшли різні: тут і повітряна куля, і обличчя клоуна, курчатко, Чебурашка, чайник, вишня, помідор, колесо, гарбуз, торт та інше. Барвінок додає: «Просто я такий хитрий, що одного кола мені було мало».

Можливі ускладнення:

- 1) елементу змагання, коли дітям дається не один листок з формою кола (або іншою геометричною фігурою), а скільки вони забажають;
- 2) нових геометричних форм: півкола, квадрата, прямокутника, трикутника;
- 3) загадок, відповіді до яких зображуються за допомогою вже готових геометричних форм. В ході такої гри учасники виконують лінійні малюнки.

Лото «Чи знаєш ти дерево?»

Мета: вдосконалювати спостережливість, досвід учнів, зорову пам'ять.

Дидактичний матеріал. Набір карток з зображеннями або фотографіями різноманітних дерев (береза, дуб, ялина, сосна, липа, осика, клен, горобина, модрина) на кожного учасника; набір фішок, картки з загадками про дерева.

Хід гри:

Перед грою учасники отримують набір карток з чотирма або шістьма зображеннями дерев. Вихователь попереджає, що виграють найбільш уважні і спостережливі.

Правила. Учасники мовчки відгадують загадки, закриваючи зображення - відгадки фішками. Той учасник гри, у якого всі зображення будуть закриті, піднімає руку. Виграє той, хто правильно впізнав усі дерева.

Естафета «Ми прикрасимо ялинку»

Мета: розвивати спостережливість, окомір, відчуття пропорцій, вдосконалювати навички малювання з натури.

Матеріал: великі аркуші паперу з зображенням неприкрашених ялинок, набір ялинкових іграшок нескладної форми на кожен ряд (ліхтарики, бурульки і інші).

Хід гри

Учасники діляться на три команди-ряди. Кожна команда отримує по однаковому набору ялинкових іграшок, які розподіляються між учасниками. Перед кожною командою на класній дошці - аркуш паперу з зображенням ялинки. За командою вихотеля (*або коли закінчиться куплет якоїсь новорічної пісеньки*) до нього по одному виходять учасники від кожної команди зі своєю ялинковою іграшкою. Кожен учасник має «почепити» (тобто намалювати) свою ялинкову іграшку на ялинку своєї команди. Малюнок виконується простим олівцем. Потім до своїх ялинок підходять наступні три учасники і так далі. Виграє та команда, яка прикрасить ялинку швидко і гарно.

Правило. Кожен учасник команди виходить до дошки прикрашати ялинку своєї команди тільки після того, як на своє місце сів товариш по команді.

Вправа «Чарівні фарби»

Мета: закріпити знання учасників про три основні кольори (червоний, жовтий, синій) і похідних від них складених (зелений, жовтогарячий і фіолетовий); навчити отримувати складені кольори, змішуючи основні кольори на палітрі; відпрацьовувати графічні навички роботи з фарбами і пензлем, вчити отримувати потрібний відтінок кольору, покривати поверхню зображення рівним прозорим шаром фарби у межах контуру зображення.

Матеріал: набір із трьох карток на кожного учня з зображенням трьох повітряних кульок, дві з яких зафарбовані в основні кольори, а третя залишається незабарвленою. На першій картці дві кульки зафарбовані у червоний і жовтий кольори, на другій – у жовтий і синій, на третій – у червоний і синій; набір фільтрів основних кольорів (на кожного учня або один на парту).

Хід вправи

Після розповіді про чарівний світ барв учасників слід запитати про те, які кольори найголовніші. Потім учасники отримують пакети з трьома картками-завданнями і набором кольорових фільтрів. Спочатку оптичним шляхом за

допомогою кольорових фільтрів основних кольорів, а потім змішуючи фарби на палітрі, учні встановлюють, що при змішуванні жовтого і червоного кольорів виходить жовтогарячий, при змішуванні синього і жовтого зелений, червоного і синього – фіолетовий. При цьому учасники виконують самостійно такий дослід: накладають один на одного два фільтри, наприклад, жовтий і синій, і бачать, що вийшов зелений колір. Потім змішують ці два кольори на палітрі і переконуються у правильності визначення складеного кольору. Отриманим складеним кольором учасники зафарбовують третю кульку на карточці-завданні. Аналогічна робота проводиться з рештою фільтрів і двома карточками-завданнями.

Вправа «Які голки у сосни і ялинки»

Мета: вдосконалювати графічні навички учасників (*вміння працювати тонким пензлем, наносити мазки у потрібному напрямі*).

Матеріал: два аркуші паперу (положення альбомної сторінки) з зображенням гілки сосни і гілки ялини (на кожного учасника).

Хід вправи

Після розгляду гілок сосни і ялини, порівняння їхньої будови, голок (їхньої довжини і особливостей кріплення до гілки) учасники отримують аркуші паперу з незакінченим зображенням гілки сосни і ялини. Спочатку учасники мають визначити, де зображено гілку ялини, а де - сосни. Потім вони отримують завдання: завершити малюнок у кольорі тушшю або аквареллю, тобто намалювати на обох гілках голки, використовуючи на практиці свій досвід спостереження. Підсумки виконання вправи можна підбити таким чином: кілька учасників по черзі демонструють свої малюнки, а решта визначають, де зображена гілка ялини, а де - гілка сосни. Якщо характер голок передано правильно, то зображення гілок діти відразу впізнають.

КВН знавців образотворчого мистецтва

Мета: формування в учнів універсальних умінь засобами виконання творчих завдань на основі раніше вироблених знань, умінь і навичок в області предмета «образотворче мистецтво».

Завдання: закріплювати і систематизувати знання з образотворчого мистецтва. Продовжувати вчити дітей виконувати тематичну композицію в техніці «колаж», де образ «Осені» є домінуючим, виробляти вміння поєднувати різнофактурні об'єкти з мальовничим зображенням, на основі прослуханого музичного фрагмента для створення образів - «Золота осінь» і формувати вміння при виконанні композиції на задану тему відбирати необхідний матеріал для більш точної передачі задуму; виробляти у дітей універсальні вміння при пошуку спільної ідеї, її цілісності і лаконічності; розвивати творчу індивідуальність дітей їх інтелектуальні можливості в процесі участі в колективній роботі. Розвивати художню уяву і фантазію, зорове сприйняття; розвиток комунікативних навичок, вміння спільної роботи в групі. Виховувати інтерес і любов до предмету «образотворче мистецтво».

Форма заняття: індивідуально-колективна.

Методи навчання: частково-пошуковий (вихователь створює проблемну ситуацію, учні та вихованців вирішують її самостійно або під керівництвом вихователя на рівні роздуми з практичним викладом).

Матеріали та обладнання:

Візуально-ілюстративні матеріали: репродукції картин, знайомство з якими проходило на заняттях з образотворчого мистецтва (Серов «Дівчинка з персиками», Шишкін «Ранок в сосновому лісі», Васнецов «Богатирі», Левітан «Золота осінь»).

Музичний фрагмент з альбому П.І. Чайковського «Пори року» («Осіння пісня») і дитячі пісні сучасних композиторів («Помаранчева пісня», «Діти люблять малювати», «Точка» ...). Використання художнього слова. Природний (листя дерев і чагарників) і викидний матеріали. Фломастери, кольорові олівці,

воскові крейди та ін. Пазл з назвою і привітанням команд.

Кожному при вході в дається елемент пазла з назвою і привітанням команди. Звучить музика, діти проходять, сідають. Учням елементи в холодній колірній гамі, дітям ЗДО - в теплій.

- Напевно, кожен з вас любить дивитися телевізор: хтось художні фільми, хтось мультфільми, хтось розважальні дитячі передачі, а хтось із задоволенням спостерігає за тим, що відбувається в КВН. Поспішаю вам повідомити, що сьогодні у нас почне роботу клуб веселих і кмітливих знавців образотворчого мистецтва. І ви, сподіваюся, будете не пасивними глядачами, а активними учасниками всього того, що буде відбуватися. Завдання, які вам належить сьогодні виконати, будуть різними: серйозними і жартівливими. Для їх виконання вам знадобляться швидкість реакції, кмітливість і, звичайно ж, знання, отримані на уроках та заняттях образотворчого мистецтва.

- Ви готові? (Хором: ТАК!)

Отже, ми починаємо.

1. Конкурс «Давайте познайомимось».

- Щоб усе відбувалося більш захоплююче і цікаво, я пропоную розділитися на дві команди. А зробимо ми це наступним чином. При вході кожен з вас отримав елемент мозаїки. У одних колорит картинки теплий, а у інших колорит картинки холодний. Ваше завдання знайти свою команду за колірною гамою, скласти пазл. Якщо пазл складено правильно, ви дізнаєтеся назву своєї команди. Уважно подивіться на столи, (на одному стоїть помаранчева олівців з олівцями теплих кольорів, на іншому - синя, з олівцями холодних тонів) і здогадайтеся, на якому з них ваша команда буде працювати. Молодці! Зорієнтувалися правильно! Виберіть капітана і подумайте, як цікавіше подати свою команду.

- Команди готові? Давайте познайомимось!

Привітання команди «Пензлик»

Ми - пензлики веселі Дітки моторні!

Дуже любимо малювати,

Та красиво фарбувати.

Привітання команди «Олівці»

Ми дружні, веселі На КВН прийшли

Команду ми вирішили назвати - КАРАНДАШ

2. Конкурс «Розминка».

- Щоб підготувати себе до подальшої гри, давайте трохи розізнаємося.

У світі безліч картин. Всі вони, в залежності від того, що на них зображено, об'єднуються в групи, які називаються жанрами образотворчого мистецтва. Отже, про які жанрах зараз піде мова? Відповідь має бути дружним.

Віршики

«Якщо бачиш на картині Намальована ріка,

Або ялина та білий іній,

Або сад і хмари,

Або сніжна рівнина,

Або поле і курінь, обов'язково картина Називається ...» (Пейзаж!)

Якщо бачиш на картині

Чашку кави на столі,

Або морс в великому графіні,

Або троянду в кришталі,

Або бронзову вазу,

Або грушу, або торт,

Або всі предмети відразу,

Знай, що це - (натюрморт).

Якщо бачиш, що з картини Дивиться хто-небудь на нас,

Або принц у плащі старовинному,

Або дядько верхолаз,

Льотчик, або балерина Або Колька, твій сусід, обов'язково картина називається - (портрет)

Молодці! Команди без зусиль справилися із завданням.

3. Осінь в техніці «колаж»

(Викидні, підручні матеріали, вирізки з журналів ...)

- На заняттях образотворчого мистецтва ми вчимося працювати в

різних техніках, і одна з них - «колаж».

Наступне завдання, яке я для вас приготувала, незвичайне. Ваше завдання скласти і виконати в техніці «колаж» образ «Осені». Створюючи його, ви повинні постаратися передати настрій музики, яка звучатиме. Будьте уважні!

Отже, музичний фрагмент для команди «Олівці» (П. Чайковський «Осінь пісня»).

Музичний фрагмент для команди «Пензлик» (муз. Філіпенко «Танець осінніх листочків»).

Увага команди! Перед вами лежать білі аркуші паперу, на яких ви повинні будете зобразити «осінь» і передати її настрій, використовуючи різні запропоновані вам матеріали. Пам'ятайте про кольорову гамму .

Самостійна колективна робота дітей. Звучить музика.

- Команди готові. Давайте подивимося, як вам вдалося створити образ осені і передати настрій музики. (Наш музичний фрагмент мав мажорний настрій, тому наша осінь золота. Для створення образу ми використовували яскраві листя, намалювали сонце .... Наш фрагмент мінорний, настрій сумне, тому наша осінь пізня. На небі хмаринки, йде холодний дощик, і яскравих фарб майже немає , листя опало і покрили землю, як покривалом.

4. Конкурс «Назви слово» (термінологія образотворчого мистецтва)

- Давайте трохи пограємо. Перевіримо, як багато слів, пов'язаних з предметом «образотворче мистецтво», ви знаєте.

(Учасники команд стають один навпроти одного. Учень називає слово, пов'язане з образотворчого мистецтва, той, хто навпроти, також називає слово (слова повторюватися не повинні). Якщо учень слова не знає - сідає на своє місце. Учасник, чиєї команди буде останнім, та команда перемогла).

- Молодці! Більше слів, пов'язаних з цим предметом знає команда

5. Конкурс «Питання від Царівни - жаби»

- Увага на дошку. Зі знавцями образотворчого мистецтва грає Царівна - жаба (питання задаються командам по черзі)

Царівна - жаба хоче знати

Що таке пейзаж?

Царівна - жаба просить дати визначення жанру:

«Портрет»

Царівна - жаба просить закінчити пропозицію:

Акварель - фарба, яка ...

Царівна - жаба забула Основні кольори

Нагадайте Царівну - жабі

Кольори веселки

- Молодці! Із завданням впоралися без праці.

6. Конкурс «Дізнайся про музей»

Віртуальна екскурсія в музей декоративно - прикладної творчості.

- Підніміть руки, хто з вас бував в музеї. А чи знаєте ви, що СЛОВО МУЗЕЙ походить від грецького слова «музейон». У Стародавній Греції Музеон називалося місце, присвячене музам, богинь-покровительок поезії, мистецтва, наук. Тепер музеї - це установи, в яких зберігаються твори творчої діяльності людини або пам'ятники історії. Музеїв дуже багато: історичні, краєзнавчі, художні, музеї декоративно - прикладної творчості... В один з музеїв декоративно - прикладного творчості ми зараз з вами і вирушимо (звучить музика топиться лазня). Уявімо, що ми потрапили в зал іграшок, які з любов'ю робили народні майстри - умільці.

Завдання для команди «Олівці»

- Так як ви активні учасники клубу знавців образотворчого мистецтва скажіть, які народні промисли займаються виготовленням іграшок.

Завдання для команди «Пензлик»

- Завдання наступне буде дуже простим: з'єднайте стрілочкою місце, де з'являються на світ диво - іграшки та картинку з зображенням.

-Молодці! Обидві команди впоралися із завданням.

7. Конкурс «Небачений звір».

На заняттях образотворчого мистецтва ми багато працювали тобто малювали різних тварин. А ось що за звір вийде, якщо від кожної тварини ми візьмемо щось одне? А ось хто вийде, ми побачимо через кілька хвилин. Умова, малювати будуть всі, але по черзі. Команди готові? (Звучить музика)Малюємо

тварину, у якого голова ведмедя, вуха зайця, ніс слона, тіло качечки, передні кінцівки - ворони, задні кінцівки курки, а хвостик - мишки - норушки. Домальовуйте очі, рот.

Розкажіть нам про своїх тваринок.

Підведення підсумків:

- Молодці! Давайте підіб'ємо підсумки.

Ви сьогодні малювали? (Так)

У ігри різні грали? (Так)

І завдання виконувала? (Так)

Ви, напевно, втомилися (Ні).

Я дуже задоволена роботою команд і, думаю, що ви погодитеся з тим, що сьогодні у нас немає ні переможців, ні переможених.

Тренінг для батьків
«Розвиток креативності та творчості дітей»

Підтема: «Світ творчості навколо мене»

Мета: Максимально - сприяти психічному й особистісному розвитку кожного учасника ; допомогти розкрити свій життєтворчий потенціал; розвивати пізнавальні і творчі здібності учнів, навички спілкування сприяти розвитку творчої уяви, допитливості, сміливості та гнучкості мислення.

Результати

Наприкінці заняття учасники:

- розкривають зміст поняття « обдарованість» «здібності», «творчість»;
- удосконалюють навички креативного мислення, творчої уяви, допитливості, гнучкості мислення;
- набувають навичок активного спілкування

Ресурсні матеріали: папір, стікери, маркери, фломастери.

1. Вступ. Повідомлення теми тренінгу, його мети (5 хв.)

2. Вправа на знайомство "Ім'я + якості"

Мета: розвиток відчуття приналежності до групи; зближення один з одним.

Умова: учасникам тренінгу пропонується написати своє ім'я і на кожен літеру імені придумати слова, що характеризують ваші найкращі якості (наприклад,)

Моє ім'я - Надя - ніжна, активна, добра, яскрава.

Час: 10 хв.

2. Правила роботи в групі (2 хв.)

Мета. Організація заняття.

Сьогодні, я пропоную вам правила роботи нашої групи, що забезпечать нам максимальний результат від заняття та раціонально використаний час.

- Правило толерантності;

- Правило Вимкненого телефону;
- Правило **Я** + Ти = Ми;
- Правило добровільності і активності;
- Правило відвертості і відкритості;
- Говорити лише від свого імені.

3. Очікування (5хв.)

Вправа «Зоряне небо»

Мета. Виявлення сподівань учасників, актуалізація концепції тренінгу..
Зараз, я пропоную вам висловити свої очікування від нашого заняття. Перед вами плакат на якому зображене зоряне небо, у кожного з вас є декілька зірочок різних кольорів, які означатимуть ваш настрій: оранжева - гарний настрій, жовта — добрий настрій, блакитна — поганий настрій. Візьміть ручку та напишіть свої очікування, бажання від заняття та розмістіть їх на небі. Наприкінці ми перевіримо чи справдились вони!

II. Основна частина (25 хв.)

2. Теоретичний блок

1. Інформаційне повідомлення (3 хв.) *Обдарованість* - це високий рівень здібностей людини, що дозволяє їй досягти особливих успіхів у певній галузі діяльності. Розрізняють загальну і спеціальну обдарованість. Загальна розумова обдарованість виявляється в оволодінні всіма видами діяльності, для успішного здійснення яких необхідні певні розумові якості. Спеціальна обдарованість пов'язана з певними видами діяльності, в яких вона найбільше розвивається.

Розрізняють обдарованість:

- соціальну - лідерську;
- художню - музичну, образотворчу, сценічну;
- психомоторну - спортивні здібності;
- інтелектуальну - здатність аналізувати, мислити, зіставляти факти (серед інтелектуальних дітей є такі, які навчаються відмінно з 1-2 предметів і не встигають з інших);
- академічну - надзвичайна здатність до навчання взагалі, стають відмінними спеціалістами;

- творчу - нестандартне бачення світу й нешаблонне мислення (але такі діти часто не досягають поставленої мети і є невдахами. З дитинства вони всіх дратують. Важливо таку дитину побачити і допомогти їй).

Усі обдаровані діти мають потребу в знаннях, яскраво виражений інтерес до певної галузі знань. Немає потреби примушувати їх вчитися, вони самі шукають собі роботу, частіше складну інтелектуальну, із задоволенням нею займаються, присвячуючи їй увесь свій вільний час. Обдаровані діти вільно і швидко оволодівають відповідними вміннями і навичками. Вони показують високий рівень досягнень.

Обдарована дитина шукає спілкування з дорослими, бо ті розуміють її краще, ніж однолітки, які часто насміхаються, дають прізвиська. Обдаровані діти часто перебільшено емоційні, вони запальні, легко збуджуються через дрібниці, але це не вередування, а виявлення багатства їх натури.

Творчі діти рідко бувають спокійними, вони страждають від своєї винятковості, але багатьох рятує тонке відчуття гумору, вони цінують його. У них особлива мова, особливе сприйняття. Тому такі якості обдарованих дітей вимагають особливого підходу до них, і не випадково за рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я входять до "групи ризику". Вони потребують особливого виховання, спеціальних, індивідуальних навчальних програм, спеціально підготовлених вчителів, шкіл.

У дорослому житті люди стримують свою творчу уяву, в них зникає бажання експериментувати й досліджувати. Таким чином, не можна реалізувати свій творчий потенціал та подолати перешкоди на шляху до творчості. Це зовсім не означає, що дорослим не вистачає здібностей, просто вони мало використовують свій творчий потенціал. Чим доросліша людина, тим більше знижується рівень її творчих здібностей.

Джордана Айана пропонує 10 стратегій, спрямованих на творче вирішення завдань, пов'язаних із сім'єю, навчанням, роботою, захопленнями:

1. Підтримувати зв'язки з іншими людьми.
2. Створити навколо себе збагачене життєве середовище.
3. Виходити зі свого «футляра» - подорожувати.

4. Розважатися, жартувати.
5. Розширювати свій світогляд - читати.
6. Наближатися до мистецтва.
7. Дати волю своїй альтернативній свідомості.
8. Заирнути вглиб своєї душі.

Творчі особистості наділені такими якостями: творча уява, фантазія, оригінальність, швидкість та гнучкість мислення. Існують різні рівні обдарованості і для того, щоб їх визначити ми створимо «Творче дерево»

«Піраміда обдарованості»

- **здібності** - індивідуальні риси особистості, які дають змогу за рівних умов успішніше опанувати певну діяльність, розв'язувати завдання, проблеми; характерні практично для кожної людини;

- **обдарованість** - специфічне поєднання здібностей, інтересів, потреб, яке дає змогу виконувати певну діяльність на якісно високому рівні; характерна для невеликого кола людей;

- **творча обдарованість** дає змогу успішно розв'язувати завдання, виконувати діяльність творчим, оригінальним шляхом, тобто нетрадиційно, не так, як інші; таких людей ще менше;

- **талант** - система рис, які дають змогу особистості досягати значного успіху в оригінальному виконанні творчої діяльності; таких людей дуже і дуже небагато, декілька тисяч на покоління;

- **геніальність** - найвища форма таланту, системна характеристика особистості, яка свідчить про її над оригінальнідосягнення, що суттєво переважають «звичайну» і навіть творчу діяльність; винятковий випадок, таких людей народжується не більше 30 на рік.

Практичний блок Вправа №1

Зараз я пропоную вам вправу «Малюємо казку»(10 хв.)

Мета. Розвивати вміння творчої уяви, інтуїції, систематизувати свої творчі ідеї; формувати комунікативні навички, вміння співпрацювати.

Інструкція. Кожна група отримує маленькі геометричні фігурки. Якщо додати до них додаткові лінії, у вас вийдуть цікаві предмети або сюжетні

малюнки.

Завдання. Спробуйте придумати героїв та казку про них казку. Зробіть її повною і цікавою. На роботу у вас є 10 хвилин.

Презентація груп (2 хв.)

Обговорення: - Чи складно було виконувати цю вправу? Що заважало?

Вправа №2

Тест на кмітливість

1. Яке хлоп'яче ім'я можна однаково читати з обох боків, вперед і назворот?
2. Що спершу треба зробити, лягаючи спати?
3. У млині було вісім мішків, на кожному мішку сиділо по дві миші, прийшов мельник з котом, скільки тепер стало ніг.
4. В яку бочку не можна налити води?
5. Серед горба осел, з одного боку горба вогонь горить, з другого ліс густий, з третього глибоке озеро. Лісом піти - осел роги ламає, вогнем - згорить, через озеро - не вміє плавати, утопиться. Куди ослові пройти?
6. Одного батька і одної матері дитина, а нікому з них не син.
7. Ішло дві матері і дві дочки. Знайшли три яблука і поділились. Кожній дісталось по одному. Як так вийшло?
8. Хто найчастіше оглядається?
9. Що стоїть посередині Полтави?
10. Якщо машина їде, яке в неї колесо не крутиться?
11. Де вода стоїть стовпом?
12. Складіть віршика з шести літер.
13. Чоловік їде у вагоні і йому сниться, що він сидить на підлозі, а дошки летять у безодню. Чоловік лишився на одній дошці, що йому треба зробити, аби не впасти.
14. Жило триста котів і один чоловік. Скільки було там ніг?
15. Хто показує кожному його обличчя, бо не має власного?
16. На небі одна, на землі немає, у баби дві, у дівки нема.
17. Без чого хату не можна збудувати?

18. Коли ми дивимось на цифру "два", а кажемо "десять"?

Вправа №3 "Корзинка творчих ідей"

Мета: стимулювання творчої уяви й фантазії, розвиток оригінальності, швидкості та гнучкості мислення.

Звучить музика Ф. Шопена "Фантазія".

Час: 5 хв.

Інструкція: подумайте, обговоріть у групі і запишіть, якомога більше способів використання звичайного предмету (наприклад, ручки, зошита тощо) і його нових призначень. Оцінюються: продуктивність використання завдань шляхом підрахування кількості відповідей за певний інтервал часу; гнучкість - кількість переключень з одного об'єкта на інші; оригінальність - за частотою такої відповіді в однорідній групі.

Релаксація

Вправа № 4 «Лимон»

Мета: навчати керування станом м'язового напруження і розслаблення.

Сядьте зручно, руки вільно покладіть на коліна долонями догори, плечі й голова опущені, очі заплющені.

Подумки уявіть собі, що у вас у правій руці лежить лимон.

Починайте повільно його стискати, доки не відчуєте, що видавили з нього увесь сік.

Розслабтеся. Запам'ятайте свої відчуття.

Тепер уявіть собі, що лимон знаходиться у лівій руці.

Починайте повільно його стискати, доки не відчуєте, що видавили з нього увесь сік.

Розслабтеся. Запам'ятайте свої відчуття.

Насолодіться станом спокою.

Підсумок: регулярне виконання даної вправи допомагає поступово ставати врівноваженими, бадьорими, спокійними.

Вправа № 5 «Моє бачення творчої особистості».

Ви повинні протягом п'яти хвилин до кожної літери слова «творчість» дібрати якості, які, на вашу думку, характеризують творчу дитину (Після

виконання творчого завдання один представник групи зачитує версію розшифровки слова «творчість».)

Т - толерантний, терплячий, трудолюбивий...

В - винахідливий, відкритий, впевнений, вольовий, відвертий, відповідальний...

Р - рішучий, розкутий, реактивний, романтичний, різний...

Ч - чутливий, чесний, чуйний, чарівний...

І - ініціативний, інтелігентний, інтелектуальний...

С - самостійний, свідомий, самодостатній, сумлінний, сміливий...

Т - товариський, турботливий, тактовний...

Вправа № 6

Техніка «Колаж»

Мета: розвивати оригінальність і гнучкість мислення, стимулювати творчу уяву та фантазію, згуртувати колектив.

Психолог. Кажуть, що справжня жінка з нічого може зробити три речі: салат, капелюшок і конфлікт. Ми з вами - справжні жінки. І я переконана, що крім цих трьох речей можемо ще дещо створити.

Зараз вашій увазі пропонується техніка «Колаж», яка виконуватиметься в групах. (Колаж - це один із варіантів арттерапевтичних методів, що полягає в наклеюванні на основу відмінних від неї матеріалів, відмінних за кольором і формою. Все наклеюється на ватман.)

За допомогою вирізок із журналів, газет, листівок вам потрібно створити образ на тему: «Мрії творчого вихователя».

Колаж може бути доповнений власними надписами, малюнками.

Обговорення.

III Підсумок тренінгу

Вправа № 7 Прощання «Аплодисменти»

Ми з вами добре попрацювали. На завершення нашої роботи я пропоную уявити на одній долоні посмішку, на іншій - радість. А щоб вони не втекли від нас, їх треба міцно-преміцно поєднати в аплодисменти.

Квест «В пошуках зниклого скарбу»

Мета: встановлення дружніх взаємин між батьками, дітьми та педагогами через форму квест-гри.

Завдання:

1. Ознайомити батьків з новими формами сімейного дозвілля, згуртувати батьків і дітей групи;
2. Створити позитивний емоційний настрій;
3. Розвивати вміння виконувати різні ігрові завдання і вирішувати проблемні ситуації;
4. Розвивати вміння швидко приймати рішення.

Матеріали: шоколадні цукерки у вигляді золотих монет - «скарб», мітки, різні картинки, шаблони дерев для виготовлення дерева «Чотири пори», атрибути для експерименту, загадки, картинки з безпеки

Учасники: діти 6-го року життя, батьки, пірат, провідний, помічник ведучого

Хід квесту:

Після полудня дітям говоримо, що у нас для них є сюрприз. Показуємо їм гарний пакет, в якому для дітей лежать шоколадки у вигляді монеток. Пояснюємо, що це для них частування і вони його можуть забрати, коли підуть додому. Після вечері дістаємо пакет, відкриваємо, а там замість шоколадок папір. Діти в подиві, що робити не знають

В: - Пропали наші золоті монети. Як же їх тепер знайти, що ж робити?

Д: - Треба їх шукати.

В: - А хто ж нам допоможе? Може батьки. *(Батьки терпляче стоять у приймальні і чекають запрошення від дітей).*

Д: - Так, звичайно. *(Кличуть батьків, пояснюють ситуацію.)*

Входить пірат.

П: - Ну що, втратили свої монетки. А це я їх у вас забрав. Так, я такий поганий, і мені абсолютно без різниці, що ви про мене думаєте.

Д: - Віддай, як тобі не соромно. Це наші монетки.

П: - Мені не соромно. Але віддати їх вам я, звичайно, можу. Але тільки ви повинні постаратися. Впораетесь з усіма завданнями - монетки ваші. Ні - тоді не плачте. Не віддам ніколи. Чи згодні?

Д, Р: - Так, звичайно, згодні.

П: - Тоді вам доведеться пройти всі завдання, виконати їх. Але щоб їх виконати шукайте чорні мітки. Вони вас направлять.

Діти шукають першу мітку. Знаходять на стіні. Батьки знімають її зі стіни, читають

"Щоб далі вам пройти, потрібно кмітливість проявити.

Пазл збереш, далі ти підеш.

(Кожній групі дано пазл, необхідно його зібрати. (Всі групи, збирають розрізні картинки).

П: - Ну, молодці, молодці. Впоралися. Ну що ж, шукайте наступну позначку. Знаходять, приклеєною на зворотному боці конверта, де був один з пазлів, в ній завдання:

Що б сильним та сміливим бути

Завдання виконати всі,

Треба спортом займатися

І здоровеньким лишитися.

Р. Д. Що ж це означає?

В: - А я, здається, знаю, що це означає. Діти, а ви любите подорожувати? Тоді ми з вами вирушимо в подорож, але з початок треба перевірити вашу готовність до нього. Необхідно нам відправитися в спортивний куточок, виконати шляхом урок. *Діти по розкладеним матів стрибають до спорт. куточка. Там вихователь з ними і батьками робить фіз. хвилинку. Пірат весь час намагається збити дітей з пантелику, заважає їм.*

В: - Вправа «У нас хороша постава».

У нас хороша постава - *Встати прямо, руки вздовж тулуба.*

Ми звели лопатки - *Звести лопатки. (Руки приставити до поясу). - 2 рази.*

Ми походимо на носках - *Повернутися на носках навколо себе.*

Ми підемо на п'ятах. - *Повернутися в зворотну сторону на п'ятах.*

Ми бадьорі і веселі, починаємо нашу подорож.

Наш шлях не близький: йти будемо лугом, полем, через густий ліс.
(Звичайна ходьба парами).

Ось ми з вами на природі. Давайте подивимося навколо в бінокль - яка тут краса. *(Повороти голови вліво і вправо).*

А яке свіже повітря. Потрібно подихати *(Зробити кілька глибоких вдихів і видихів).*

Ось дорога йде через луг зі скошеною травою. *(Ходьба поперемінно: то на носках, то на п'ятах).*

Дивіться, а тут траву ще не скошили, вона дуже висока. *(Ходьба з високим підніманням стегна).*

Ми майже добралися до лісу, але на нашому шляху вирости величезні кущі. Нам потрібно через них перестрибнути і ми опинимося в лісі. Ось ми і в лісі.

П: - Так, так, в лісі. А меточку ще не знайшли. Хі-хі-хі. *(діти шукають, знаходять в спортивному куточку).*

Батьки читають:

Щоб далі вам пройти, потрібні вам батьки,

Кожну пора року вирізати, і дітям все віддати.

Діти на дерево клять весну, осінь і літо і зиму.

У нас виходить весь круглий рік, а ви отримуєте наступний хід.

(Батьки вирізають жовті (осінь, зелені літо) листя, квіти (весна) і сніжинки (зима, а діти їх сортують і клять на шаблони дерев за задумом).

Вихователь допомагає, пояснює, якщо є труднощі. Справляються із завданням.

П: - Ну де ж справедливість, ну чому у вас все виходить. Так не чесно. Я не хочу віддавати вам монетки.

В: - Пірат, ну як же так, адже ти ж обіцяв.

П: - Так, обіцяв. Ну що ж. Шукайте таку мітку. Читайте завдання. Ви все одно з ним не впораєтесь. *(Діти шукають, знаходять).*

Батьки читають:

У лабораторію йдіть, інгредієнти всі візьміть.

Все змішайте, кульки надувайте.

П: - Ось, ось. Спробуйте кульки надути. Ви як кульки надуває? Ану покажіть. А ось якщо надує кульки не торкаючись до них своїми ротиками, тоді я зарахував вам завдання. Якщо немає - то монетки мої.

В: - Не переживайте дітки, ми з вами впораємося. Я вам зараз все поясню. надуваємо кульки

Для наступних експериментів знадобляться: пластикова пляшка, оцет, харчова сода, повітряна кулька, воронка. Експеримент починаємо з того, що наливаємо в пластикову пляшку одну і чверть чашки оцту. Наповнюємо повітряну кульку трьома чвертями чашки соди і прикріплюємо кульку до верху пляшки. Акуратно дозволяємо соді опуститися в пляшку і стежимо за тим, як кулька надувається, проте літати він при цьому не буде.

Батьки з командами дітей проводять експеримент, надуваючи кульки за допомогою пляшок.

П: - Невже вийшло ?. Ну ну. Шукаєте наступну позначку. *Діти шукають. Знаходять. Батьки читають:*

Щоб знати куди йти,

ти загадочку знайди,

Швидко прочитай і завдання виконай.

Загадка: В мене є три кольори,

Всі для діла, не для гри.

Пішоходи й водії

Знають правила мої.

Коли колір я міняю –

Тих чи інших зупиняю.

(Світлофор).

П: - Чи вгадали, вгадали? Ну куди ж вам треба йти? Правильно. Туди, де стоїть наш світлофор. Ну виконуйте завдання, а я подивлюся. Ви ж все одно нічого не вмієте і не знаєте і завдання виконати не зможете. І монетки залишаться у мене.

В: - А я впевнена, що всі завдання наші діти виконають, а їхні батьки їм допоможуть. Перше завдання. Вам необхідно розкласти картинки на дві частини. У першій частині будуть картинки, на яких намальовано те, що робити на дорозі правильно, а в другу, то що на дорозі робити заборонено. *(Діти з допомогою батьків розподіляють картинки за завданням).*

В: - Молодці, хлопці. А тепер слухайте друге завдання. Я вам буду показувати картинки, а ви, по черзі, на кого я покажу, будете пояснювати, чому так робити не можна. *(Діти пояснюють небезпечні ситуації, зображені на картинках).*

В: - Ви знову впоралися із завданням. Ось бачиш, пірат, наші діти все знають і вміють. І з усіма завданнями впоралися.

П: - Так, дійсно, впоралися. Але це нічого не означає. Далі ще складніше, і вони не зможуть нічого зробити. Шукайте мітку.

Читають.

Той хто багато читає, той все знає.

Всіх героїв вгадайте і монетки забирайте.

П: - Ось-ось. Хто багато читає, той багато знає. А ви, я впевнений, нічого не знаєте, і нічого не вгадаєте.

В: - А я впевнена, що діти все вгадають. Тут написані загадки. Потрібно їх відгадати. Але завдання не проста. Так як ми прийшли в бібліотеку, то поводити себе треба дуже тихо. Тому слухайте правила. Кожному з батьків дамо конверт з героями казок, відповідями на загадки. Ви уважно слухаєте загадку, а потім, не кажучи ні слова, всі разом, шукайте відповідь в своєму конверті. Якщо відповідь у вас, то ви піднімаєте картинку з відповіддю над головою.

П: - Так, а я подивлюся, як ви зможете тихо - тихо вирішити це завдання.

В: - Народилась я в горошині,

В шкаралупі я жила,

Але якось раз мене з вікна

Жаба понесла.

В старої миші я була,

І з кротом зустрічалась я.

І ластівочка мене на крилах

До теплих країн принесла.

(Дюймовочка)

Старенька бабуся у лісі жила,

Гостинці для неї онука несла.

Хто дівчинку ту по дорозі зустрів?

Як казка ця зветься? Хто б відповів?

(Червона Шапочка)

Вовка зовсім не боявся

І ведмедю не дістався,

Але лисиці на зубок

Все ж потрапив...

(Колобок)

До лісу передом стоїть,

І криво дим з труби димить.

Живе там Яга – кістяна нога

Здогадалися хто я.

(Хатинка на курячих ніжках)

Прилетіла цокотуха,

Щось торочить понад вухом.

Всім набридла байка ця

Без початку і кінця.

(Муха - Цокатуха)

Він звірят усіх лікує,

Від халеп різних рятує

І зайчат, і мавпенят,

Бегемотів, тигренят.

Вилікує він за мить
Все, що в звірів так болить,
Наш добрий лікар...

(Айболить)

Став тут дід усіх гукати
Та красуню рвати.
А цю казку, діти,
Встигли відгадати?

(Ріпка)

Він дружок звірятам, дітям,
Він живий, як я і ти,
Та таких на білім світі
Нам ніде більш не знайти.
Це тому, що він не пташка,
Не лисиця, не комашка,
Не котисько, не щеня,
Не бабак, не вовченя.
Він знімається в кіно
І відомий всім давно.
Упізнати його неважко,
Адже зветься...

(Чебурашка)

В: - Ось бачиш, дорогий, Пірат, все наші діти знають, і гарно поводити себе вміють. Так що віддавай нам наші монетки, адже ми виконали всі завдання, які ти нам вигдав. Вони дуже старалися, а батьки їм допомагали.

П: - Так, із усіма завданнями вони впоралися. І я хоч і Пірат, але справедливий. Тому вам залишилося знайти останню мітку, вона і приведе вас до ваших монетоки. Тільки попереджаю, мітка тепер іншого кольору, а якого, я не скажу. Шукайте. *(Діти шукають мітку, в театральному куточку. Вони знаходять мітку, а під нею, в контейнері, монетки).*

Ура, свято вдалося!